Ühistegelised

Tänast lehte 12 lehekülge

Uudised

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Narva maantee 27 Toimetuse telefonid: 477-46 ja Eteka 16 Talitus: telefon Eteka 32

Toimetuse toimkond: Jaan Põdra (toimk. esimees), Jakob Mõttus (peatoimetaja), Karl Reinaste.

ÜKSIK NUMBER 8 SENTI ILMUB KORD NÄDALAS REEDETI

Tellimise hind: Postiga: 1 kuu 40 senti, 3 kuud 60 senti, 6 kuud 90 senti, 12 kuud 150 senti. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised

Kuulutuste hind: Kuulutuste küljel 8 senti millim. ühel veerul, lehe esiküljel ja tekstis 16 senti, tekstis teksti kirjaga 20 senti millim.

Nr. 17 (847) **Reedel, 28. aprillil 1939** **17. aastakäik**

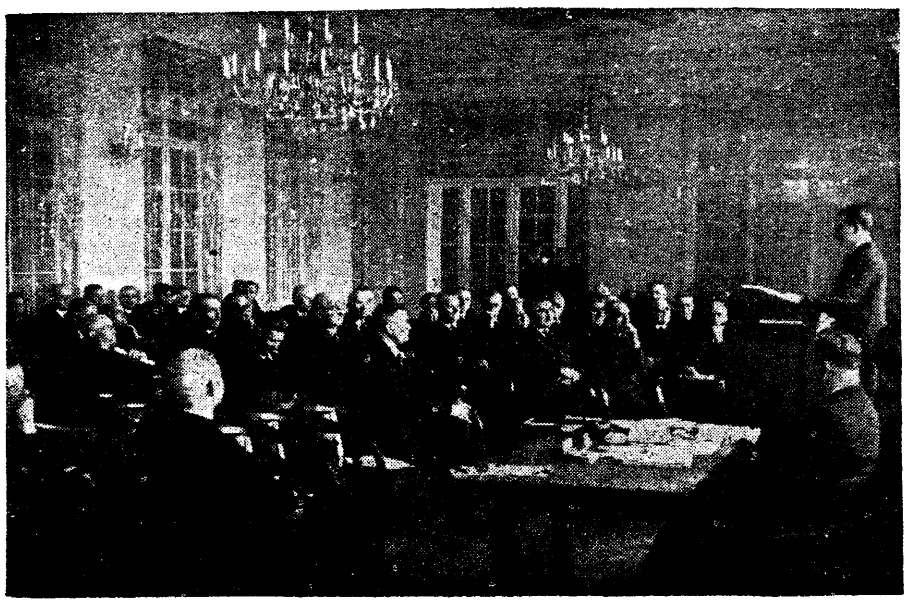

E. Ü. Liidu peakoosolekust osavõtjad kõnet kuulamas.

Eesti Ühist. Liidu peakoosolekult

Ühistegevuse professuur tekitas elevust

E. Ühist. Liidu peakoosolekust 24. skp. „Estonia" ruumes võttis osa 72 liikmeteühingute esindajat, seega veidi rohkem kui paaril eelmisel aastal. Avas nõukogu abiesimees J. Jakobson, juhatas R. Penno ning protokollisid K. Nõmmisto ja H. Vahtra.

Elava huviga kuulati koosolekul mag. A. Horm'i referaati „Ülikooli osast ühistegevuse arendamisel." Selle kokkuvõte on toodud meie lehes teisai. Ettekandele järgnesid samuti huvikõllased läbirääkimised ,milliste kestel mitmed sõnavõtjad (O. Mänd, J. Põdra, A. Kask) puudutasid ühistegevuse õpetust ka Tartu ülikoolis. E. Ü. Liit on alati pooldanud, et ühistegevuse õpetamine meie ülikoolis aset leiaks, iseseisva ühistegevuse professuuri ülalpidamiseks ka kulusid kannud, kuid nüüd on temast olenemata põhjustel ühistegevuse õpetamises ülikoolis seisak tekkinud. Arutanud küsimust mitmekülgselt, avaldas peakoosolek soovi ,et Liidu juhatus jatkaks oma taotlusi iseseisvale ühistegevuse professuurile töövõimaluste leidmiseks.

Liidu 1938. a. aruanne, mille kohta meie lehes andmeid toodud varemalt ja mille kohta Liidu esimees A. Kask veel koosolekul täiendavaid seletusi andis, kinnitati üksmeelselt. Samuti kinnitati ülejäägi jaotamise kava, mille järele Kr. 15.714,96 ülejäägist makstakse osakasuks osakapitalilt 6%, ametnikele lisatasuks ühe kuu palk ja ülejäänud osa tagavarakapitali juure.

Liidu 1939. a. tegevuskava ja eelarve kohta andis täiendavaid seletusi juhatuse liige K. Reinaste, mille järele need kinnitati üksmeelselt. Üldiselt näeb töökava ette samu tegevusalasid, nagu see oli möödunud aastal.

Valimistel valiti kõik ametivanuse järgi väljalangenud organite liikmed üksmeelselt ametisse tagasi. Nii valiti juhatusse endised liikmed K. Reinaste, J. Põdra ja K. Keskküla, nõukogusse prof. P. Kõpp, A. Jõgi, A. Nurk, A. Tobro ja J. Uudelt, revisjonikomisjoni Th. Käärik, J. Rütmann, R. Vene, P. Mutso ja A. Kukk.

Juhatuse liikmel K. Reinastel täitus ligikaudu samal ajal 15 aastat Liidu juhatuses olemisest.

Koosolekul algatatavate küsimuste all puudutati vanade ja töövõimetuks jäänud ühistegelaste abistamise küsimust, soovitades Liidul selleks kaasabi pakkuda.

Koosolek lõppes hümniga, millele järgnes ühine lõunasöök.

Ühistegeline keskasutis vajab

tööjõudu

ühistegevusliku organiseerimistöö, eriti noorsoo ühistegevuse alal. Nõuetavad hea organiseerimisvõime, kõneoskus, ühistegevuse ja raamatupidamise tundmine. Soovitav pedagoogiline haridus.

Esildised slt. „Tööjõud" all.

Pangategelased juubelil

Anti jälle pangategelastele kutsetunnistusi

Laupäeval, 22. skp. toimus Tallinnas „Ret'i" klubi ruumes Ühispankade Tegelaste Ühingu meeleolukõllane kümneaastase tegevuse tähistamine ühenduses kutsetunnistuste väljaandmisega, millele järgnes sõbralik omavaheline koosviibimine pidulauas.

Juubeliaktuse rohelisega kaunistatud peosaalis avas ühispankade tegelaste ühingu esimees K. A. Nõmmisto ülevaatliku kõnega ühingu kümneaastasest tegevusest, millest selgus, et ühing on oma tegevuse kestel palju suutnud korda saata ühispankade tegelaste huvide kaitsel, nende omavahelise kontakti loomisel ,liikmete teadmiste täiendamisel, ühiste kokkutulekute korraldamisel, kutseoskusliku taseme tõstmisel ja kogu meie ühispanganduse edustamisel. Eriti energiliselt on ühing tegutsenud viimastel aastatel. Käesoleva aasta algul on ühingu põhikirja muudetud selles mõttes, et nüüd võidakse ühingu liikmeteks võtta peale ametnikkude ka panga juhtivaid tegelasi, kes mitte otseselt ametnikkudena tegevad ei ole. Seega on võimalus edaspidi ühingu ümber koondada kõiki ühispanganduse alal tegevaid inimesi.

Aktuse kõnega esines Kutsekomisjoni abiesimees haridusministeeriumi kutseoskuse osakonna dir. J. Kiivet, kes pikemas ettekandes rõhutas kutseoskuslike teadmiste süvendamise vajadust eriti pangandustegelaste keskel, ühtlasi tuues ühingu juubeli puhul tervitusi kutseoskuse osakonnalt.

Järgnevalt tõi tervitusi majandusministeeriumilt kutsekomisjoni esimees ministri abi E. Vendelin, kes ühtlasi jagas välja kutsetunnistused. Lõpuks tõi Ühistegevuskoja esimees A. Kask tervitusi Ühistegevuskojalt, Eesti Ühist. liidult ja Ü.-K. Eesti Rahvapangalt.

Aktus lõppes isamaa hümniga, millele järgnes meeleolukõllane koosviibimine pidulauas, kus lauldi ühiseid laule ja vahetati mõtteid selle kohta, et kõigil liikmetel tuleks edaspidi kaasaaidata selleks, et võimalikult kõiki pangategelasi koondada ühingu ümber. Koosvilbimine liikmete ja kutsutud külaliste vahel kestis hilisööni, millest kõik osavõtjad viisid kaasa kõige paremad mälestused. Samuti avaldati omavahel koosvliibides üksmeelselt arvamist, et ühingu juhatus tõsise andumuse ja innuga on liikmete huvides tegev olnud. Ühtlasi väljendati kindlat soovi, et ühingu käsi ka edaspidi hästi käiks, milleks juhatusele peale tänusõnade sooviti head õnne ja edu ka edaspideseks.

Teie viljapuud annavad mitmekordse saagi,

kui pritsite neid kevadel

viljapuu-karbolineumiga

Estoleum

mis sisaldab kivisõetõrvaõlisid vastavalt Tartu Entomoloogia Katsejaama ettekirjutusele.

ESTOLEUM hävitab ja peletab eemale puu või põõsa peale pritsitult kõik taimekahjurid.

Lahustudes kergesti vees annab ESTOLEUM hea pritsimisvedeliku — emulsiooni.

ESTOLEUM on müügil 2, 5 ja 10 ltr. tarvitamisõpetusega varustatud kannudes ja umbes 200 ltr. laenuvaatides.

Saadaval era- ja ühiskauplustes üle maa.

EESTI KIVIÕLI A-Ü. — Kiviõli

Müügibüroo: Tallinn, Pärnu mnt. 10. Telefon 478-66

Paberaknakatted

tumerohelisest spetsiaalkartongist. Vastupidavad üle 10 aasta. Väga tarvilised põletava päikese kaitseks, ei lase mööblit, tapeete, tüllkardinaid jne. päikesest rikkuda. Allalastuina võimadlavad rahuliku une kõigile, eriti lastele, ega lase kärbseid segada.

Parim abinõu akende pimedakstegemiseks õhukaitse nõuete korral.

Ühinguile müük ETK-s.

BONA 1 ko.-85 sm TAIMEVÕI

Teadaanne:

Ilmus müügile

A ja D

vitamiine sisaldav

Taimevõi „UNO"

Taimevõitehas „OLIVIA"
Tallinn, Volta 3. Tel. 431-97

Kontrolljaam soovitab piima ühisvedu

Kuna käesoleva aasta alguks veel umbes 200 piimaühingus või koorejaamas puudusid nõuetekohased pastöörseaded, siis tõenäoliselt ei ole kõik piimatööstused suutnud end vajalike seadetega varustada ning on sunnitud, kas ajutiselt kuni sisustustööde lõpuleviimiseni või majandusliku kandejõu puududes, juba alatiseks oma tegevuse lõpetama.

Neis rajoonides ,kus seni veel pole suudetud pastööre muretseda Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaam soovitab piima äraandmist korraldada naaberüksustes, kus juba olemas nõuetele vastavad seadeldised.

Kuna organiseerimata veokorralduse juures ühele osale piimatootjaist selline piima äraandmine võiks tekitada ületamatuid raskusi, peab Kontrolljaam tarvilikuks ,et ühingute tegelased ning piimatööstuste juhatajad asuks organiseerima piima ühisvedu piimatootjate eneste vahel või siis jälle tasulist äravedu piimaühingu poolt osaliselt kaetava tasu eest.

Tulusaid nõuandeid

saab põllumees „Ühist. Uudistest"

Tähelepanu tehnilistele pisiasjadele

Kui vaadelda meie ühistegeliste ettevõtete aasta-aruandeid, siis näeme, et kantselei kulude lahtris on üsna kena kulude summa, mis kõigi ühingute kohta kokku on aukartustäratavalt suur. Peale selle on ühistegelised ettevõtted kogusummas investeerinud üsna suuri kapitale kontori tarvetesse.

Harilikult pööratakse vähe tähelepanu kantselei kulutustele, sest need on siiski väikesed võrreldes teiste kuludega. Sarnane suhtumine neisse kuludesse ei ole mitte põhjendatud. Need kulud võiks olla veelgi väiksemad või selleks tarvitatud rahad otstarbekohasemalt ära kasutatud. Halvem on aga lugu siis, kui kalli raha eest muretsetud kontoritarvetega käiakse ümber hooletult, mille tagajärjel näiteks kirjutus- ja arvemasinad kiiremalt kui nende loomulik eluiga, reast välja lähevad. Iga masin, ka ehituselt tugevaim, vajab hoolitsemist ja asjatundlikku ümberkäimist. Et kontoris tarvitusel olevate masinate iga oleks pikem, on näiteks Soome ühistegelistele ettevõtteile antud eeskiri, et kui tuleb ilmsiks mõni rike, ei tohi selle kallal nokitsema hakata võhik, vaid tuleb selleks kasutada asjatundja abi. Kirjutusmasinaid soovitatakse puhastada vähemalt iga kuu möödudes ning arvemasinaid paar korda aastas. Mõne teksti sattunud vea pühkimine kummiga ei tohi sündida siis, kui paber on masina vahel, sest kummipuru satub mehhanismi ja võib kutsuda esile rikkeid. Kui mõni täht löögi ajal teise külge kinni jääb, või mõni liikuv osa ei funktsioneeri korralikult, siis tuleb jällegi pöörduda asjatundja poole, aga mitte ise tarvitama hakata üksikute osade kallal vägivalda. *Et mõni masin lohakais kätes on*, see selgub sellel kirjutatud kirjast. On mõned tähed tuhmid, siis on selge, et ta eest ei kanta küllalt hoolt.

Kõige igapäevaseim ja harilikeim kontoritarve — terassulg nõuab hoolt. Kõige sagedamini jäetakse sulg tindipotti, kus hape sööb ta tera. Ka jäetakse sulg tindiga kokku, kusjuures tint kuivab ja selle eemaldamisel rikutakse ka ta ots, mille järele muutub tarvitamiskõlbmatuks. Juhtub ka sageli, et torgatakse sulg nii tugevasti kuivatuspaberisse, et ots kõverdub. Rahulikult võetakse uus sulg, sest mis ta siis ikka maksab. Tõsi, ta ei maksa küll palju, kuid endine oli veel täiesti töökõlbulik ja oleks veel töötanud mõnda aega, kui poleks temaga hoolimatult ümber käidud.

Täitesulepea küll ei kuulu otseselt kontoritarvete hulka, kuid ta on vajalik tööriist igale seal, kus ei ole kirjutamisabinõusid käepärast. Harilikult jäetakse täitesulepea lahtiselt lebama lauale ning jällegi kuivab tint sule külge ja selle kõrvaldamisel võib sulg saada kergesti rikutud. On täitesulepeaga töö tehtud, tuleb ta hoolega sulgeda. Ka ei ole tingimata tarvilik, et kui tint korralikult sulele ei valgu, hakata seda vastu lauda taguma. Selle asemel tuleb hoolega järele vaadata, kas ei ole tindikanal ummistunud. Sel juhul vaja täita sulepea reservuaar puhta veega ja nii välja uhtuda seinte külge kuivanud tindijätised. Muidugi ei ole otstarbekohane kasutada täitesulepeas harilikku tinti, vaid ainult täitesulepea erifinti. Täitesulepead kasutada kontoris igapäevaste kirjatööde tegemiseks on asjatu uhkuse tagaajamine. Seda ülesannet täidab väga hästi harilik terassulg ja lihtne sulepea.

On kümneid ja kümneid pisiasju kontoris, nagu kontoriliim, templid ja templipadjad, pliiatsiteritajad, augulöjad jne., mis sageli on üsna armetus seisukorras. Liim on potis kuivanud, templipatjades ei ole värvi, pliiatsiteritamismasina terad on nüridad jne. Iga sarnane lohakusse jäetud ese tekitab ta tarvitamisel asjata ajakulu, tüli ja pahandust ning lõpuks töö ei ole korralik. Mõnegi kontori tarberiista väärtus on üsna tühine, kuid kui seda aga otstarbekohaselt kasutada ei saa, siis ta käsitamisel raisatud aeg teeb aastab välja tähelepanuväärse summa.

Kontoritarvete majanduslikult otstarbekohasel kasutamisel tuleks veel silmas pidada üht asjaolu: ärge ostke vanu pruugitud masinaid, sest nad on uutest palju halvemad. Nad on küll odavamad, kuid nende eluiga on palju lühem ja korrashoiukulud palju suuremad. Vana masina tarvitamine ei võimalda korralikku tööd ja lühikese eluea ning kulukate paranduste tõttu on ta lõpuks ikkagi kallim kui uus. Enamal juhul on vanast masinast rohkem kahju kui kasu, ja pealegi puudub töötamisel tunne, et sul on korralik tööriist käes.

Kontorimasinate muretsemisel tuleb silmas pidada ka tööhulka. On kirjavahetus väike, siis ei tarvitse ju osta suurt standart-kirjutusmasinat. Selle töö teeb ära ka väike kantav masin. Samuti ei vaja ka väike ettevõte arvemasinat, vaid seal aitab lihtsast arvelauast.

Kui meie juhime tähelepanu neile, võib-olla paljudele ühistegeliste ettevõtete majandamises hoopis kõrvalise tähtsusega seikadele, siis ei ole selle tagamõtteks ainult manitsemine sentide kokkuhoiu üle, vaid tahame juhtida tähelepanu sellele, et kindel kord kontoris ja kontorielu pisiasjades on parim abinõu ametnike vastutustunde ja distsipliini arendamises. Kui pisiasjades ollakse täpne ja tähelepanelik ning ettevõtte sendiliste varadega ümberkäimises peremehelik, siis ollakse seda ka suurtes asjades.

See, mis puudub nii era- kui ka ühistegeliste ettevõtete osas ametkonnas — on iga ametniku peremeheliku töösse ja varadesse suhtumise tunne. Selle tunde kasvatamine on ka ühistegelistes ettevõtetes üks suurimaid ülesandeid oma pere kasvatamisel.

V.

Elav nõudmine jõusöödale

Jõusöödale uus koostis

Viimasel ajal on siseturul märgatav suur elavus loomasöödaviljade ja valmis loomasööda kaubanduses.

Riigi jõusööda läbimüük oli seni 7 233 tonni,, sellest karjasööta 5 631 tonni ja sigadesööta 1 607 tonni. Riigi Viljasalv pidi 15. aprillist k. a. jõusööda tellimiste vastuvõtmise lõpetama, kuid et korda läks siseturul osta ca 100 tonni soojatangu, siis see võimaldab valmistada 300 tn. karjasööta; kuid nagu me Riigi Viljasalvelt kuuleme, on ka see partii juba ära müüdud.

Vabariigi valitsus on kinnitanud uue jõusööda koostise. Senine karjasööt sisaldas 50% rukist, 30% sojatangu ja 20% linaseemnekooke, kuna uueks koosseisuks on määratud 50% rukist, 40% linaseemnekooke ja 10% nisukliisid.

Endine seasööt sisaldas 80% rukist, 10% otra, 5% kalajahu ja 5% ristikheinajahu. Uus seasööt sisaldab 85% rukist, 10% otra ja 5% ristikheinajahu. Jõusööda uued koostised on valgusisaldavuselt *nõrgemad endisist, mille tõttu on alandatud* ka nende hindu. Uue koosseisuga karjasööda hinnaks on 11,75 senti kg, senise 12 sendi vastu ja seasööda hinnaks 10 senti kg senise 10,5 sendi vastu.

Kindlad hinnad metsamaterjalide ekspordi alal

Läti metsamaterjalide eksportfirmade ja saksa importorganisatsiooni vahel saavutati kokkulepe kindlate hindade kohta metsamaterjalide väljaveo alal Lätist Saksamaale. Leping kehtib esialgu aja kohta 1. aprillist kuni 30. juunini 1939. a., kuid sisaldab juba punkti selle pikendamisvõimaluse kohta.

Ülikooli ja teaduse osa ühistegevuse arengus

(Mag. A. Horm'i referaadi kokkuvõte)

E. Ühist. Liidu peakoosolekul esines mag. A. Horm referaadiga ülikooli ja teaduse osast ühistegevuse arengus.

Kõneleja märkis, et pea kõigis Euroopa riiges, kus ühistegevus rohkem levinud, nõutakse ülikoolidelt, et neis peaks käsitatama ka ühistegevuse probleeme. Sellejuures taotletakse ühistegevuse õpetamist propaganda, kutsealalise ettevalmistuse ja uurimuse põhjusil.

Siin peab kohe märkima, et ühistegevuslik propaganda ülikooli kaudu ei ole sobiv ega vajalik, sest ülikool kui teaduslik asutis ei saa endale kuidagi võtta propaganda-aparaadi ülesandeid.

Nõuded, mis pearõhu asetavad mitte niivõrd teadmuste, kui teatavate arvamuste ja vaatestikkude rõhutamisele, on ebaõiged ja ei sobi ülikooli stuudiumi raamidesse. Kuid on muidugi täiesti õigustatud nõue, et nii tähtis ala, kui seda on ühistegevus, ei jääks kuidagi unarusse teiste õppedistsipliinide kõrval. Arvestades eriti ühingute otse ainulaadselt olulist osa meiegi rahvamajanduses ja majandus-tegelikkuses, on muidugi vääramatult õigustatud nõue, et ühistegevusele antaks majandusteaduses õige koht ja kaal niihästi üldises käitismajandusteaduses, teoreetilises rahvamajandusteaduses, majanduspolitikas, kaubandus- ja majandusõiguses, panganduses ja kindlustusasjanduses ja teisteski õppeaineis.

Kui küsida, kellele peab ülikool andma ühistegevuslikku õpetust, siis tulevad kõigepealt kõne alla põllumajandusteadlased, kuid samuti ka kõik majandusteadlased. Edasi juristid ja ühiskonnateadlased. Üldiseks põhimõtteks on kujunenud pea kõikjal, et ühistegevuse akadeemiline käsitelu peab kuuluma ülikoolide majandusteaduskondade alla. Samuti on kindel, et põhjalikumaks spetsialiseerumiseks ja paremate uurimistingimuste loomiseks on tarvis asutada erilisi ühistegevuse instituute ja seminare, sinna juure kuuluva erilise professuuriga.

Järgnevalt käsitas referent küsimust, kuidas on ühistegevuse õpetus korraldatud erimaade ülikoolides. Suuremas või vähemas ulatuses on selleks pea kõikjal võimalusi leitud eriti aga Saksa ja Vene ülikoolides. Millised on nende algatuste tulemused ,selle kohta on andmeid vähe.

Ülikooli lõpetanud isikud võivad teenistust leida suuremates ühingutes või keskasutistes. Nad tulevad arvesse kui ärijuhid, nõunikud ,sekretärid, publitsistid ja õpetajad ühistegevuskoolides, kui ka käitismajanduslike spetsidena arvenduse alal. Kuid kui vaadelda ringi ühistegelisel tööpõllul nii meil kui mujal, selgub kohe, et tuntakse vähest huvi ülikooli lõpetanud isikute vastu.

Üks põhjus on selles, et juhtivad positsioonid, isegi õpetajate ja publitsistide seas, on enamasti täidetud isikute poolt, kes on endid üles töötanud väikestest oludest ja endale vajaliku kvalifikatsiooni omandanud tegeliku töö ja tubliduse kaudu.

Teine põhjus on, et üldiselt ühingud ja nende liidud ei ole olnud eriti hästi häälestatud ülikooli lõpetanud isikute ametisse võtmise suhtes.

Keskklassid, põllupidajad ja tööliskond, kes paljuis mais kannavad ühistegelist liikumist, suhtuvad ülikooli haridusse soodsalt küll põhimõttelikult ja näiliselt, kuid lähemast kaasatöötamisest püüavad ülikooli lõpetanud isikutega hoiduda, kuna need natuke kõigutavad nende eneseusaldust ja kindlust. Ja muidugi on õige ka väide, et ühistegeline liikumine võlgneb oma suured saavutused isikuile, kel puudus ülikooli haridus. Ka ei taha praktikud teadlasi hästi usaldada, sest kunagi ei teata, millal selline teadlane ei muuda oma arvamust.

Kui ühistegelaste laiad ringkonnad aga jõuavad veendumusele, et ülikooli haridus on vältimatu ja vajalik isikutele juhtivatel kohtadel, siis ülikool on vist küll alati valmis andma nõutud ettevalmistust.

Igal juhul, niihästi praktilistel ühistegelastel kui ka ülikoolidel endil, ei tohiks olla erinevat arusaamist ühistegevusliku akadeemilise hariduse tõelisest eesmärgist. Varem arvati, et ülikool pidi andma vajalikku ühistegelist ettevalmistust kõigi ühinguliste funktsioonide jaoks. See vaade on aga osutunud ekslikuks. Kõigis maades on ühistegelised organisatsioonid loonud endale vajalike erikoolide süsteemi, vastava eriõpetajate kaadriga. Need koolid tavaliselt töötavad kursuste kaupa. Arveametnike, müügipersonaali ja muu teostava töö tegijate ettevalmistamiseks ühinguile on selline moodus ainuõige. Ei tohiks nõuda mitmesuguste kohtade täitmisel suuremat haridust, kui see vastava ameti korralikuks täitmiseks on vajalik. Kui meil tavalise arveametniku ja isegi masinkirjutaja ülesandeid täidavad vähemalt 4-aastase stuudiumiga ülikooli lõpetajad, siis siin kahtlemata on midagi korrast ära, kui meie ei taha oma inimesi pidada rumalamaks ja koolide taset halvemaks. Seda ei ole aga muidugi põhjust arvata. Riigil on ainult kahju vildakast haridusväärtusest tingitud noorte ebamajanduslikust ülesronimisest vaevalisel haridusredelil, kui puuduvad tõelised huvid ,anded ja tihti ka aineline jõud. Ja siis seisamegi huvitava nähte ees, et tõelistest majandusjuhtidest, majandusspetsidest ja eriti majandusteadlastest on kisendav puudus, ülikoolist tööjõu pakkumine aga tavalistele teostavaile ametkohtadele ülisuur.

Kes peab ülikoolis õpetama ühistegevust? Kas tavaline käitismajandusteaduse ,majandusteooria või rahvamajanduspolitika õppejõud, või eriline ühistegevuse professor? Õige tee on siin vist küll, kui leitakse käitismajandusteadlaste või rahvamajanduspolitika spetsialistide hulgast selline õppejõud, kes pööraks küllalt tähelepanu ühistegevusele oma võimetes kui õpetaja ja uurija. Tema ülesandeks oleks eriti teiste majanduse õppealade erikäsitluste kokkukõlastamine ja teatavate eriküsimuste uurimine. Siin lisanduks muidugi ühistegevuse teooria, ideoloogiate ja ajaloo käsitelu.

Mõnedel juhtudel on praktilisi ühistegelasi rakendatud õppejõududena üiikoolides. Kuid need on kahtlemata liigselt oma huvide ja tegevuse mõju all, et end pühendada teaduslikule tööle. Nad võiksid küll anda täienduskursusi, juhuslikke loenguid ja erilisi kursusi. Kuid teadusliku objektiivsuse ja põhjalikkuse huvides, üliõpilaste õpetamine peaks olema eriprofessorite käes.

Lõpuks käsitas referent teaduse ja praksise koostöid, märkides järgmist:

Nii teadus kui praksis peavad lojaalselt koos töötama, teineteist toetades ja teineteiselt õppides. Teadus peab alati arvestama praksise vajadustega ja nõudmistega, aga praksis omakorda peab teadma, et teadus peab teotsema rohkem tunnetusega, kui tunnetega. Ja lõppeks ei tule kunagi unustada, et vaatamata lähtepunktide ja töömeetodite erinevusele, nii teadus kui praksis töötab ka ühistegevuse avarail töömail ühe sama kõrge eesmärgi teenistuses: teenida oma rahvamajandust ja oma rahvus-riiklust.

Riisipere Ühiskauplus
vajab kohe oma peakauplusele
VANEM-VASTUTAVAT MEESMÜÜJAT,
palgaga kuni kr. 100 kuus.
NOOREM-VASTUTAVAT MEESMÜÜJAT.
Kaupa tehtakse 3. mail s. a. kohapeal.
Kirjad Riisipere pkls.

Vaida Majandusühisus, Harjumaal vajab lähemal ajal vilunud, kautsjonivõimelist
ärijuhti-vastutavat müüjat.
Sooviavaldised saata 5. maiks s. a. ETK nõuandeosak., Tallinn, Narva maantee 27.

Petserimaa Kooperatiiv vajab bilansivõimelist
raamatupidajat.
Vene keele oskus tarvilik. Palk kokkuleppe järele.
Sooviavaldused ühes lühikese eluloo kirjeldusega ja tunnistustega läinud teenistuse kohta palume saata Petserimaa Kooperatiivile, Petseris, kuni 3. maini s. a.

Riigikogu tegevusest

Linnavolikogud valitakse segasüsteemi alusel

Riigivolikogu töö tuuma käesoleval nädalal kujundas linnavolikogude valimise seadus. Teatavasti oli eelnõu juba eelmisel nädalal arutusel, kuid anti valitsuse esindaja nõudmisel tagasi komisjoni, kuna täiskogu koosolek muutis kohe esimest paragrahvi, millega tarvis kohandada ka järgnevaid. Muudatus seisis selles, et iga linn pidi kujundama ühe valimisringkonna, kuna aga eelnõus seisis, et iga linn jagatakse 1—8 valimisringkonda. Ühe valimisringkonna juures oleks pidanud muidugi kasutamisele tulema proportsionaalne valimisviis.

Komisjon siiski ei teinud muudatusi proportsionaalse põhimõtte maksmapanemiseks, vaid leiutas midagi uut, nimelt n. n. limiteeritud valimisviisi. See seisab selles, et kodanik ei saa omas valimisringkonnas hääletada kõikide esitatud kandidaatidele, vaid ainult osa poolt, kuna väiksem osa oleks reserveeritud vähemusele, kes ka linnavolikogus esindust vajavad.

Kui komisjoni ettepanek arutusele tuli, puhkesid vaidlused selle üle, kas komisjon poleks mitte pidanud kogu seaduseeelnõu ümber töötama proportsionaalse valimisviisi põhimõtte alusel, sest täiskogu oma otsusega selle kohta, et iga linn kujundab ühe valimisringkonna, olevat asunud proportsionaalse printsiibi seisukohale. Selle üle valeldi tükk aega.

Tehti koguni ettepanek eelnõu uuesti komisjoni tagasi anda. Kuid Riigivolikogu enamus oli nüüd teisel arvamisel kui eelmisel koosolekul ja pooldas komisjoni ettepanekut.

Proportsionaalse valimisviisi pooldajad väidavad, et ainult selle valimisviisi rakendamisel saavad kõik rahvakihid linnavolikogusse esindajaid, kuna enamusvalimise korral väga mõjuvad ringkonnad, kes arvuliselt üheski ringkonnas suured ei ole, esinduseta võivad jääda. Sellepärast esitasid ka väga paljud majaomanike ja kaubandus-tööstusringkonnad parlamendile märgukirja, milles nõudsid proportsionaalsuse põhimõtte rakendamist.

Riigivolikogu rakendas nüüd midagi proportsionaalse ja enamusvalimise põhimõtte vahepealset. Missugused on selle tulemused, peavad näitama praktilised kogemused, samuti peab ära ootama, missugusele seisukohale eelnõu suhtes asub Riiginõukogu.

*

Veel oli Riigivolikogus arutusel a.-s. „Elektrikeskuse" seadus. See taketakse luua selleks, et edendada maa elektrifitseerimist. Põhikapitaliks määratakse valitsuse poolt 500 000 kr. Eelnõu vasturääkimisi ei leidnud.

Küll aga tehti parandusettepanekuid maatööliste elamute ehitusfondi seaduse juures. Muu hulgas tehti ettepanek, et kui maatöölisel on 6 last, siis kustutatakse temale antud ehituslaen, kuid see ettepanek ei saanud enamust. Seadusse jäi tekst, et laenust kustutatakse: 1. lapse arvel —100 kr., 2. lapse — 150 kr., 3. lapse — 250 kr., neljanda ja iga järgneva lapse arvel — 300 kr. Kui näit. töölisel on 4 last, siis kustutatakse elamu ostuvõla või ehituslaenu 800 kr., viie puhul — 1100 kr. jne.

Tarbeainete tagavarade soetamise seaduse puhul toodi muu hulgas ette, kuidas mõned kõrgemad riigiametnikud olevat seotud eraäridega. Majandusminister lubas samme astuda sarnase olukorra lõpetamiseks.

*

Riiginõukogu pidas käesoleval nädalal ühe koosoleku, millel võttis eriliste muudatusteta vastu terve rea seaduse-eelnõusid 1. lugemisel. Nii näit.: ringhäälingu laenu eest tagatise andmise seaduse, asundusseaduse muutmise seaduse, maaomandite kaitseseaduse, vallavolikogude valimisseaduse ja ehitusseaduse.

Ainult viimase juures tekkis natuke läbirääkimisi ja võeti vastu parandusettepanek, kuid mitte olulises osas.

Ettevalmistused õhukaitseks

Siseminister R. Veermaa kirjutas alla asutiste ja ettevõtete kodanliku õhukaitse korraldamise määrusele, mille kohaselt asutised ja ettevõtted on kohustatud õhukaitseks ette valmistama oma ametnikke, teenijaid ja töölisi antud tähtaegadeks. Ettevalmistamise ja korraldamise eest on vastutav asutise või ettevõtte juhataja või juhatus ja juhiks — juhataja või juhatuse poolt määratud isik.

Ajateenistus pikemaks

Vabariigi valitsuse ettepanekul Vabariigi President kirjutas alla lõplikult formuleeritud otsusele, millega määratakse ajateenistuse kestvuseks, nagu juba varem avalikkusele teada antud, kõigis väeliikides 18 kuud, välja arvatud lennukooli õpilased, kelle ajateenistuse kestus on 22 kuud.

Adolf Hitler 50-a.

20. aprillil pühitses Saksa riigi juht ja kantsler Adolf Hitler oma 50-dat sünnipäeva. Seda sündmust tähistati Saksamaal suure pidulikkusega. Eesti esindajana võttis pidustustest osa kindralstaabi ülem kindral-leitnant N. Reek.

Töötähtpäevi ETK-s

1. mail k. a. tähistab oma 10-aastase teenistuse kestvust ETK Valga harukontori laduhoidja abi Juhan Tomson.

Juubilar on sündinud 8. aprillil 1888. aastal. ETK teenistusse astus 1. mail 1929. aastal laotöölisena.

1. mail k. a. täitub 15 aastat teenistust ETK Kopli metallitehase sepal Karl Libe'l.

ETK teenistusse astus K. Libe 1. mail 1924. aastal ETK Põltsamaa tehastes lukusseppmontöörina; hiljem määrati ta ametisse peakontori juures transportosakonda, kust aastal 1936. viidi üle ETK Kopli metallitehasesse.

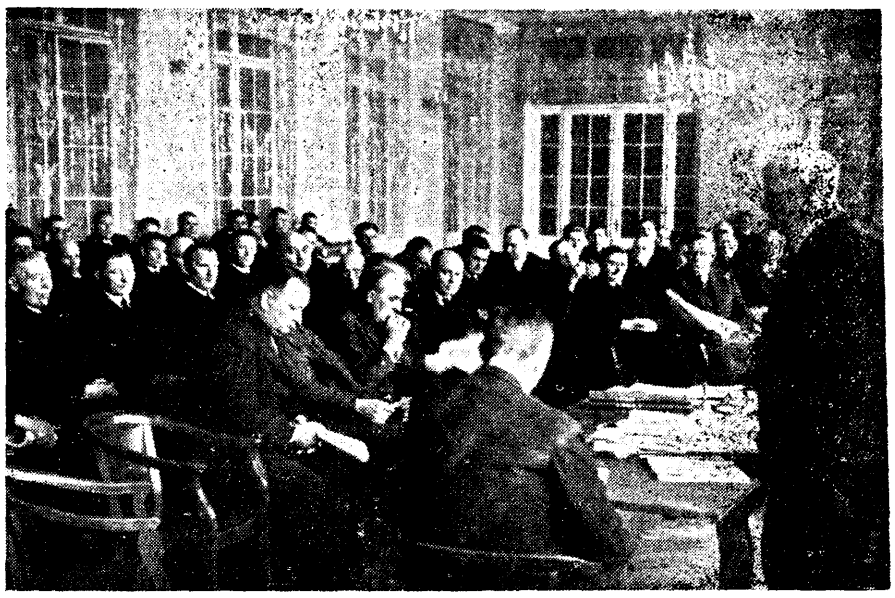

Ühistegevuskoja liikmed kuulamas esimehe ettekannet

Ühistegevuskoja üldkoosolekult

Ilmus ühistegevuse aastaraamat 1937. a. kohta.

Ühistegevuskoja üldkoosolek peeti tänavu 24. aprillil Estonia teatrimaja uues saalis.

Koosoleku avas ja juhatas Koja esimees A. Kask, kes teatas, et koosolekust võtab osa 52 Koja liiget. Protokollijaks hakkas IV sekt. sekretär H. Puskar, mille järele asuti järgmise päevakorrapunkti, s. o. Koja 1938. a. tegevuse ja rahalise aruande arutamisele.

Ülevaate Koja tööst ja olukorrast andis A. Kask, kelle poolt esitatud arvulistest andmetest selgub, et möödunud aasta on olnud Kojale kõigiti edukas.

Peakoosolek, ära kuulanud esildise, kinnitas ühel häälel 1938. a. tegevuse kui ka rahalise aruande, mille bilanss tasakaalus krooni 47.012.41 ja üldine tulude-kulude arve tasakaalus kr. 131.529.71, ülejäägiga kr. 4.493.84.

Kuna samal päeval ja samades ruumides enne Koja peakoosolekut peeti kõikide sektsioonide täiskogu koosolekud, kus juba varem seisukohad olid võetud Koja üldkoosolekul arutusele tulevate küsimuste kohta, siis üldkoosolek möödus väheste sõnavõttude tähe all ja kestis vaevalt tunni.

Lõpuks olgu veel märgitud, et Koda oma üldkoosoleku päevaks laskis välja eesti ühistegelises kirjanduses uudse teosena Eesti ühistegevuse aastaraamatu, mis sisaldab võrdlemisi täiuslikke andmeid meie ühistegevusest ja ühistegelistest ettevõtetest.

„Lihaekspordi" koosolekult

Vabadussõja monumendi püstitamiseks 9000 kr.

Ühing „Eesti Lihaekspordi" asemikkudekogu koosolekut peeti 20. skp. Kaubandus-tööstuskoja ruumes. Koosolek venis õige pikale, kuna osavõtjate asemikkude vahel puudus üksmeel.

Välisrevisjoni protokollis juhiti tähelepanu sellele, et juhatus pole võtnud liikmeks kõiki sigademüüjaid, kellel selleks oleks õigus osamaksuks arvestatud summade tõttu. Seda põhjendati täpsete aadresside puudumisega. Samuti peab revisjon paljuks ühingu esindajate päevaraha väljasõitudel, mis on 3,5 naela (ca 63 krooni) päevas.

Ühingu 1938. a. tulude-kulude aruanne on tasakaalus 4,3 milj. krooniga, näidates ülejääki 45 000 krooni. Sel puhul märgiti, et eksportsigadest saadavatest summadest läheb liiga palju ärikuludeks, nii ühe Saksamaale mineva elussea pealt üle 28 krooni jne.

Möödunud aasta ülejäägi jaotamise kohta esitas nõukogu ettepaneku määrata 3000 kr. Vabaduse monumendi püstitamiseks, 3000 krooni lisatasuks nõukogule ja revisjonikomisjonile ja 3000 krooni nõukogu käsutusse. Asemikekogu koosolek otsustas kõik nõukogule ettenähtud summad määrata Vabadussõja monumendi heaks, leides, et nõukogu tasu on niigi küllaldane.

Seega määrati Vabaduse monumendi püstitamise toetamiseks üldse 9000 kr.

Kavatsetava lisatasu puhul tuleks nelle iga kulutatud päeva eest juure senisele 46 kroonile veel üle 30 krooni, seega kokku ligi 80 krooni, mis on rohkem kui põllumees saab oma sea eest tapamaja käest.

Käesoleva aasta eelarve kinnitati tasakaalus 3,9 milj. krooni.

Juhatuse esimees A. Käbin valiti tagasi. Nõukogu liikmete arvu otsustati suurendada üheksalt kuueteistkümnele. Neile kuueteistkümnele kohale esitati üle 30 kandidaadi, kellest aga osa tagasi astus. Valituks osutusid: A. Ahman, P. Lamp, A. Lindpere, O. Kask, J. Talur. M. Vinnal, J. Kurg, A. Pedriks, A. Reemäe, Chr. Arro, A. Rei, J. Lepasson, A. Ojango, A. Malla, J. Velitar ja J. Võhma — kõik eelmisel päeval peetud eelkoosolekul kokkulepitud kandidaadid.

Revisjonikomisjoni liikmete arvu suurendati kolmelt üheksale. Valiti: J. Voltri, O. Hint, J. Pruuden, J. Kard, E. Tomingas, H.Karjel, R. Altsaar ja J. Sooäär.

Ühispankade päev Tallinnas

Riik reguleerigu põllumajanduslaenude protsenti

Ühispankade juhtivad tegelased tulid k. a. esimeseks üleriigiliseks kokkusaamiseks Tallinnasse 23. apr. „Estonia" avarasse koosoleku saali, kus arutati ühiselt oma päevamuresid.

Koosoleku avas Ühistegevuskoja esimees A. Kask, juhatasid L. Kangur Tartust ja J. Välbe Pärnust.

Esimesena kõneles teemal: „Krediidimajanduse küsimusi Dr. V. Johanson.

Referent käsitas laiaulatuslikult krediidi probleemi maa olukorrast tingituna ja selle osatähtsust sotsiaal- ning majanduspolitilisest seisukohast. Kõneleja kriipsutas alla, et laenu intressimäär oleneb põllumajanduse tasuvuse protsendist ja et see on keskmiselt 4%, siis põllumajanduslikuks otstarbeks antav laen ei peaks ületama seda määra ja võib olla maksimaalselt 5% ja mitte 7—8%.

Loomulik krediit peab olema alla majandusl. tasuvuse ja peab jätma puhtakasu.

Referent kinnitas Ühispankade tänuväärt tööd maal, kuid soovitas ühtlasi, et see töö oleks seatud kindlamale alusele.

Järgmisena võttis sõna majandusministri abi Ed. Vendelin ja tutvustas koosolijaid krediitasutiste seaduse ja kokkuleppeprotsentide määra seaduse muutmise ja täiendamise kavadega.

Referent tervitas kõige pealt ühispankade tegelasi majandusministri poolt.

Referaadis esitatud mõtted selgitasid mele panganduse raskusi pärast viimaste seaduste kehtima hakkamist 1932. a.

Ühispankade osas on tähelepanuväärt, et need on andnud krediite põllumajandusotstarbeks ja see summa on 8,5 milj. kr. ehk 40% kogu põllumajanduslaenudest.

Kui arvestada kõrget laenu intressi ja põllumajanduse väikest tasuvust, siis näeme — siin ohtu nii laenu andjale kui saajale.

Siin tuleb midagi ette võtta, kuna see asjaolu paneb tõsiselt mõtlema. Tuleb kaaluda abinõusid, kuidas sarnaseid krediite korraldada. Edasi referent tutvustas päeva saadikuid eeltähendatud seaduse muutmise kavaga, millest olulisemad on §§ 13, 20 ja 69, kus kavatsetakse suurendada kassa reservide nõuet, lubada hüpotekaar laenu ainult 50% kinnisvara hindamisest, ning laenu andmise korraldamine põllumeestele 5 a. peale korrapäraste perioodiliste tagasimaksukavade kohaselt. Peale selle on muutmisel veel § 58, 78, 141 jne.

Kokkuleppeprotsentide määra seaduse täiendamise ja muutmise kavade osas referent rõhutas, et intresside normide allaviimine on hädavajalik. Kavatsuse kohaselt maksetakse edaspidi hoiusummadelt senise 5—6% asemel 4,5% ja laenu antakse 6,5—7%-ga senise 8% asemel.

Mõlema referaadi lõppedes peeti läbirääkimisi, mille tulemuseks oli vastuvõetud päeva resolutsioon, et põllumajandusotstarbeks antud laenude protsent tuleks riigi poolt reguleerida nii, et normaalsest kõrgema protsendi vahe tasuks riik põllumajanduse krediidi juuremaksuna.

Koosoleku teises osas kõneles Rahvapanga juh. M. Käbin laenude andmise juhtnööridest.

Referendi poolt esitatud mõtted, mis on juba varemgi avaldatud „Ühistegevuslehe" veergudel, olid kokkuvõetud 10 punkti, missuguste vastuvõtmine sündis ükshaaval, ja lõpuks võeti omaks ettekandes avaldatud mõtted terves ulatuses.

Säästupropagandast kõneles Ühistegevuskoja esim. A. Kask, tutvustades koosolijaid selle põhimõtetega ja selle saavutustest mujal.

Ettekandest selgus, et meil on säästusummadena tihti võetud hoiusummasid, kuid viimased erinevad esimestest selles suhtes ,et need on suuremad, kuna säästa võib sendi viisi päevas, missugused summad võiks ulatuda üleriigiliselt miljonitesse kroonidesse. Referendi kokkuvõte on avaldatud meie lehes teisal.

Ühispankade päev, millest võttis osa ligi paarisaja arvuline saadikute kogu, töötas üksmeelselt ja lõpetas oma koosoleku hümniga.

Prantsusmaa ostab Rumeenialt 400.000 tonni naftat

„Havase" teatel 30 Prantsuse ühingu volinik Z. Wenger ning Rumeenia majandusminister koos 13 Rumeenia Ühingu volinikuga kirjutasid alla kokkuleppele, mille järele Rumeenia saadab Prantsusmaale 1. aprillist 1939. a. kuni 31. märtsini 1940. a. enam kui 400.000 tonni naftasaadusi.

Seadus tagavarade soetamiseks

Piir tagavarade peitupugemisele üldohu korral

Riigivolikogus tuleb arutusele vabariigi valitsuse poolt esitatud Tarbeainete tagavarade soetamise seadus.

Riigikaitse rahuaegse korralduse ja riigikaitse sõjaaegse korralduse seadustega on majandusministeeriumi ülesandeks nii kodu- kui ka välismaa tööstussaaduste arvestamine ja kindlate tagavarade hoidmise korraldamine ning spekulatsiooni vastu võitlemine.

Praegu puuduvad selleks aga majandusministeeriumil tõhusad vahendid, kuna puudub seaduslik alus nõuda ettevõtteilt toor- ja tarbeainete tagavaraks muretsemist, koguda andmeid ja määrata tagavarade arvestuse, kontrollimise ja müügi korda.

Üldohu ja kaubanappuse kartusel võib tekkida olukord, kus tagavarad kaovad peitu, mis loob aluse spekulatsiooniks.

Selle vältimiseks ja tarvilise muutuse läbiviimiseks vajatakse teatavaid õigusi.

Mainitud seadusega antakse vabariigi valitsusele õigus määrustega korraldada tagavarade soetamist ja hoidmist, samuti õiguse nõuda andmete esitamist ja määrata tagavarade arvestuse ,kontrollimise ja müügi korda

Edasi näeb seaduseelnõu ette valitsusele õiguse andmist tema poolt määratud tingimustel anda puutumatute tagavarade soetamiseks samade tagavarade tagatisel teatavate laenude eest riigi tagatist kuni 25 prots. ulatuses puutumatu tagavara turuhinnast. Tagatis antakse ainult juhul, kui laen ei ületa 85 prots. puutumatu tagavara turuhinnast. Antud tagatise seis ei või ületada 5 milj. krooni.

Ka võidakse seaduseelnõu kohaselt tollikorralduses olevaid puutumatuteks tagavaradeks määratud kaupu lasta tollikorraldusest välja puutumatute tagavarade lattu paigutamiseks, võtmata põhitollimaksu. Need tollimaksud nõutakse sisse kaupade puutumatutest tagavaradest väljalaskmisel.

Ka antakse majandusministrile õigus kinni pidada tollivalve ladudes kaupu, mis määratud tagavaradeks, kui kauba importija nõutaval määral tagavarasid ei soeta

Riigivolikogu majanduskomisjon, kes kohe seaduseelnõu arutamisele asus, võttis selle esitatud kujul neljapäeval vastu.

Masin aitab põllumeest!

Ühenduses töökäte vähesuse ja **põllutööliste palkade tõusuga põllumajanduses, on põllumeeste keskel praegu elavaks päevaküsimuseks põllutööristade ja -masinate soetamine.**

Pöördusime selles küsimuses ETK põllutööriistade müügiala juhataja agr. H. P u u r a i d'i poole, kes seletas meile järgmist: —

Kuigi vajaliku masina soetamine nõuab kapitali ja kulu jooksvaks korrashoiuks, amortisatsiooniks ja kapitali protsentideks, siis suurenev tööjõudlus töötaja kohta ja paranenud tööheadus peab katma masina soetamise ja kasutamise kulud. Seepärast tuleb enne iga uue masina või riista ostmist teha vastav eelkalkulatsioon tema võimaliku, kuigi ligikaudse, tasuvuse väljaselgitamiseks. Selle kalkulatsiooni abil tuleb jõuda selgusele, kas soetatava masinaga saab teha vajalikku tööd odavamini, kiiremini ja paremini kui käsitsi või seniste puudulike masinaiga. Suudab ta seda, siis on masin õigustatud.

Järgnevalt tooksime mõned võrdlevad tööjõudlusandmed reaskülvajate, rohuniitjate ja viljalõikajate kohta.

Reaskülvaja tööjõudluseks 10-tunnilise tööpäeva kohta võib arvata ligikaudu 2 ha ühe meetri masina töölaiuse kohta, mis oleks meil masina kohta ligikaudu 2½—3 hektaari. Käsitsi jõuab külvata peaaegu sama palju kui 2—2½ m laiuse reaskülvajaga, kaasa arvamata seejuures seemne sissekündi.

Reaskülvaja kasu peitub seega külvitöö kõrval peamiselt külviseemne kokkuhoius. Nii võib võrreldes käsikülviga, r e a s k ü l v a j a g a s a a v u t a d a kuni 20% s e e m n e k o k k u h o i d u. Sellega kaasas käib teiseks ka suurem ja kindlam saak, mis on olenev soodsamaist idanemis- ja kasvutingimusist, millesse külvatud seemned satuvad ja hiljem arenevad taimed.

Kolmandaks peab ütlema, et häid käsitsikülvajaid leidub põllutööliste seas väga vähe, missugune asjaolu pole ka sugugi väikese tähtsusega.

Edasi vaatleme rohuniidumasina tööjõudlust. Ühe päeva jooksul mees jõuab käsitsi niita, olenedes muidugi rohutihedusest, põlluheina juures ka lamandumisest jne., keskmiselt ⅓—½ hektaari. Sama ajaga kahehobuse masin, ka nõrgemajõulise töötajaga, jõuab niita 3—3½ hektaari. T ö ö j õ u d l u s m a s i n a g a o n s e e g a 8—10 k o r d a s u u r e m k ä s i t s i n i i t m i s e s t.

Kolmandaks vaatleme **viljalõikusmasina tööjõudlust.** Vikatiga jõuaks üks mees 10-tunnilise päeva jooksul niita vilja keskmiselt kuni ½ hektaari.

V i l j a l õ i k a j a g a a g a s u u d a b sama tööline sama aja vältel niita vähemalt 4 hektaari, s e e g a l i g i k a h e k s a k o r d a e n a m, pannes seejuures vilja, kuigi sidumata, vihkude viisi maha.

Viljaltikaja suhtes on suure tähtsusega ka veel asjaolu, et ta võimaldab kiiret viljakoristamist, kuna selleks on sobivaid ilmu sageli väga napilt.

Masinate ostmisel tuleb hinna kõrval omistada vajalikku tähelepanu masina konstruktsiooni täiuslikkusele, otstarbekohasusele ja vastupidavusele.

Meie masinaturul on müügil väga mitmet tüüpi kodumaa, Rootsi, Saksa, Ameerika, Inglise ja Vene masinaid, mis rahuldavad igasuguseid soove.

— Missugused on tänavu masinate hinnad?

Põllutööriistade ja -masinate hinnad on püsinud üldiselt eelmise aasta tasemel. Madalamate hindadega on seniselt müügil Nõukogude Vene põllutöömasinad, mistõttu need meie põllumeestele on enam kättesaadavad.

— Kuidas hinnatakse meil vene masinaid?

Vene põllutööriistad ja -masinad on meie põllumeestele hästi tuntud, mis avaldub nende järjest suurenevas nõudmises.

Eeskätt väärivad siinkohal märkimist Vene reaskülvajad, mis oma lihtsa, kuid otstarbekohase ja tugeva ehituse ja rahuldava külviühtluse tõttu on levinud meil enam kui ükski teine reaskülvaja.

Samuti on head vastuvõtmist meie põllupidajate poolt leidnud Vene rohuniitjad ja kõige suuremal määral just n. n. harilik või ilma õlivannita, missugune on ehitatud Deering tüübi järgi. Möödunud, s. o. 1938. aastal Kuusiku riigimõisas teostatud proovitöödel vene rohuniitjad osutusid täiesti tarvitamiskohasteks.

Samuti on vene viljalõikaja osutunud meil üheks sobivamaks viljakoristamismasinaks, olles varustatud täieliku õlivanni ja roostetamatu plekest platvormiga. On ehituselt tugev, kuid siiski küllalt kerge vedada.

Vene muudest masinaist ja riistadest, mis on saanud suure nõudmise osaliseks on ühe- ja nelja-sahalised seemendus-koorimisadrad; universaalhõlmaga, tugeva ehitusega 2-sahalised traktoradrad ja randaalid nii hobuse kui traktori veoks.

Kuidas areneb tänavu masinate müük?

Eelmiste aastatega võrreldes elavamalt, arvestades sellejuures nii ETK kui ka tarvitajate- ja majandusühingute selle ala müükidega.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUHINNAD

VÕITURG. Võituru seisundit iseloomustatakse üldiselt vaiksena. Meie või hinnaks noteeriti Manchesteris 117—119 š. cwt, s. o. 1 š. cwt-lt kõrgemalt kui eelmisel nädalal. Ka Saksast saadav hind näitas väikest paranemist.

Vastavalt hindade liikumisele ja väljaveetud võikoguste vahekorra kujunemisele üksikute turgude järgi noteeriti meie eksportvõi hinnaks endine hind, s. o. 155 senti kg franko saatejaam.

PEEKONITURG. Peekoniturul valitseb nõrk tendents. Eesti peekoni kõrgema sordi noteering Londonis langes 2 š. võrra tsn-lt — 83 š-le tsn. Madalam hinnatase on tingitud suurenenud pakkumisest lisakvoote täitmisel.

Käesoleval nädalal maksavad eksporttapamajad peekonsigade eest järgmisi hindu: I sort 92—83 senti ja II sort 87—79 senti kg.

Elussead vastavalt nende kaalule 67—61 senti kg.

KANAMUNATURG. Kanamunahindade kujunemises võis välisturul märkida, m. n. paranemist. Eesti kanamunade hinnaks kujunes Inglises 9 š. 120 tk. Vastavalt välisturu seisundi muutusele tulnuks meie eksportmunade hinnaks noteerida 62 senti kg, eelmise nädala 55 sendi vastu, s. o. 7 senti kg kohta kõrgemalt. Kindlustatud hinna tõttu noteeriti eksportmuna hinnaks 70 senti kg ja siseturumunade hinnaks 60 senti kg franko kogumispunkt.

LINATURG. Nädal tagasi tõstsid müüjad linahinda. Kuigi praegu tehinguid on vähe, peetakse seisundit õige kindlaks.

Linahindade noteerimiskomisjoni koosolekul Tallinnas 21. aprillil noteeriti linakokkuostuhinnad riiklike standardsortide alusel franko kokkuostja ladu kg-lt sentides:

R 133—131, HD 124—122, D 115—113, OD 106—104, LOD 97—95 ja H 88—86.

Takk I sort 86, II sort 76, III sort 66 ja ehitustakk 15—20 senti kg.

et

Tallinna turg

Kesknädalal, 26. aprillil.

Turul elav kauplemine, eriti kalaturul, kus on kõiksugu värskeid kalu rohkesti, hinnad odavnevad. Kanamune rohkesti, 8—14 senti paar. Rohelise aiavilja valik suureneb iga päevaga.

Lihahinnad väikemüügil: Sealiha 80—110 s., veiseliha 45—100 s., vasikaliha 40—100 s., lambaliha 70—90 senti kilo.

Tapetud linnud: Haned 140—150 s., kalkunid 180—230 senti kilo, pardid 200—350 senti tükk, kanad 100—300 s. tk., tedred 250—275 s. tk., kurvitsad 100—160 senti tükk.

Kanamunad 8—14 senti paar.

Piimasaadused: Köögivõi 170—180 s., lauavõi 200— 215 s. kilo.

Mesi 180—190 senti kilo.

Teravilja saadused: Rukkileib 20—22 senti, peenleib 33—40 s., sepik 32—35 s., sai 35—65 s. kilo.

Juur- ja aiavili: Kartulid 80—85 senti mõõt, 20 ltr., peakapsas 40—50 s., hapud kapsad 25—35 s., kaalikad 15 s., peedid 15—20 s., porgandid 20—25 s., kõrvits 20—25 s., sibulad 23—25 s., hapud kurgid 3—7 s. tükk.

Värske aiavili: Värsked kurgid 40—100 senti tükk, salat 150—180 s., spinat 230—270 s., rabarber 100—150 s., oblikad 180—200 senti kilo, redised 10—15 senti, murulauk 4—5 s., tillid 3—4 senti kimp, värsked rohelised sibulakasvud 3—6 senti tükk, türgioad 3,5—4 krooni kilo.

Värsked kalad: Räimed 20—23 s., kilud 28—30 senti, tursad 8—15 s., latikad 40—65 s., kammeljad 40—45 s., vimmad 35—40 s., ahvenad 25—45 s., haugid 30—45 s., linaskid 40—50 s., kogred 50—65 senti, särjed 18—25 s., tindid 18—20 s., kohad 80—110 s., siiad 80—100 senti, angerjad 180—200 s., lõhed 180—350 senti kilo, kiisad 30—35 senti kilo, säinad 30—35 senti kilo.

Seened: Mitmesugused soolatud seened 60—180 s., kuivatatud seened 5 krooni kilo.

Puuvili- ja marjad. Õunad 50—120 s., jõhvikad 30—40 senti kilo, apelsinid 10—22 s., sidrunid 6—9 senti tükk.

Kuivatatud puuvili: Kompott 200—240 s., õunad 180—250 s., ploomid 180—220 s., rosinad 140—160 senti kilo.

Lambaliha hinnad

Rootsi eksporditava värske lambaliha hindade noteerimise komisjoni koosolekul 26. aprillil 1939. a. noteeriti:

Värske eksporditava lambaliha hinnaks Tallinna tapamajades headuse järele 110—115 s. kg.

Eluskaalu hinnaks franko saatejaam 46—49 s. kg.

Eksportida 23.—30. aprillini 1939. a. 8000 kg I, II, III ja IV liiki.

Eksportida aprillikuu jooksul 1939. a. 40.500 kg.

Tarvitajateühing „Tarbija" 20. tähisel

29. aprillil k. a. täitub 20 aastat edukat tegevust tarvitajateühing „T a r b i j a l" või endise nimetusega Eesti Raudtee Teenijate Tarvitajateühisusel.

Seda pidulikku sündmust tähistatakse esinduskogu koosolekuga, mis on kutsutud kokku 30. aprillil k. a. kell 10 Raudteelaste Kodus, Kopli tän. nr. 7.

Raudteelased on alati elavalt osa võtnud ideelistest liikumistest. On päris loomulik, et nad ei saanud jääda ainult pealtvaatajaiks ka ühistegelise liikumise ja selle liikumise idee süvendamise alal.

Kuigi oma tarvitajateühingu asutamise mõte oli raudteelaste peres liikumas juba 1917. a. peale, suudeti mõte teostada alles aastat paar hiljem, s. o. 1919. aastal. Nimelt 5. märtsil 1919. a. kutsuti kokku raudteelaste üldkoosolek, milline otsustaski ellu kutsuda oma tarvitajateühingu, missugune alustab tegevust 29. aprillil samal aastal.

1. juunil 1919. a. peetakse ära esimene peakoosolek, missuguse andmeist nähtub, et ühingu ümber tolleks ajaks oli kogunenud 321 liiget.

Silmitsedes „Tarbija" möödunud aegade tegevuse andmeid, nähtub, et esimesel tegevusaastal oli asutatud 2 kauplust, liikmeid ühingul oli 2560, läbimüük 38.000 krooni, osakapital 850 kr. ja ülejääk 680 krooni.

Kahekümne aasta möödudes need arvud kõnelevad aga hoopis teist keelt ja näitavad, et töö on olnud edukas ning saavutused tulemusrikkad. Nii oli ühingul 1938. a. kauplusi 25, liikmeid 3836. üldine läbimüük 1.216.162 krooni, osakapital 26.631,41 krooni, muud kapitalid 78.457,54 kr. ja ülejääk 6.105,98 krooni.

„Tarbija" juhatusse kuuluvad A. Mardus — esimees, J. Vokk ja A. Ligema; nõukogusse — J. Norman, J. Rukki, A. Lilbok, A. Kirre, E. Perdi, J. Peetjärv, A. Joll, J. Kõpma ja V. Kallau; revisjonikomisjoni — B. Eilman — esimees, K. Leufeldt, V. Rutnik, J. Kask ja J. Telling. Üldärijuhiks on A. Laur ja raamatupidajaks A. Toome.

„Ühistegelisi Uudiseid" lugedes teil on ühingute tegevusest hea ülevaade.

Tulusaid nõuandeid

põllumehele

Viljaseemnete puhtimisest

Ei aita üksi kui harime korralikult maad, *samuti väetame korralikult põldu* ning muretseme ka hea saagirikka vilja sordi. Meie viljasaak võib ikkagi äparduda ja seda tingitult mitmesugustest kahjuritest ja taimehaigustest, mis viljapõllul esinevad. Ka umbrohi, kui seda põllul esineb, võtab hulga taimetoitaineid ja mullaniiskust viljataime eest ära ja põllumees saab selle võrra vähema saagi. Umbrohu vastu saab abi korraliku maaharimisega ja umbrohutõrjega maaharimisel. Taimehaiguste vastu tuleb aga erilisel viisil võidelda puhtides seemet enne külvi. Puhtimine ehk peitsimine pole muud, kui mürkainetega vilja seemne küljes olevate taimehaiguste silmale peagu nägemata eoste mürgitamine ehk surmamine.

Taimehaigustest, mis meie viljapõldudele nimetamisväärt kahju sünnitavad, on: n õ g i p e a h a i g u s e d, lehe triiptõved, kõrremurdetõved ja lumiseen taliviljadel. Iga põllumees on oma põllul näinud odral viljapäid, kus seemne asemel järel vaid määrdunud roots, või jällegi nisu kasvaval põllul päid, kus mustad terad sees ,mis haisevad kui halvaks läinud heeringas. Samuti on ka kaeral näha lendnõgipäid. Tihti võib haigusest tabatud viljapeade arv olla suur, moodustades tihti kuni 10% kogu viljast. Ei aita üksi, et nõgipeahaigused saaki vähendavad, vaid need rikuvad otse saaki, ega võimalda selle turustamist. Nii ei saa kusagile müüa kõva nõgipea haigelt põllult päritolevat nisu. Seda tunneb seemne tumedamast värvist ja kõva nõgipeale iseloomulikust „heeringahaisust". Seega taimehaigustest tekitatud kahju on tihti väga suur ja selle ärahoidmiseks tuleks juba seemnekülvil abinõusid tarvitusele võtta. Kõik eelmainitud haigused, välja arvatud odra ja nisu lendnõgipead on kergesti tõrjutavad puhtimise teel mürgiste puhtimisvahenditega talupidaja enda kodus. Nisu ja odra lendnõgipeade tõrjeks puhitakse külviseemet kuuma veega, nn. k u u m a v e e p u h t i m i s e viisil, missugune puhtimisviis aga kahjuks koduste abinõudega läbiviimata on, kuna see vajab keerulist ja kulukat sisseseadet. Ka puhtimispunktidele käib üle jõu kuumveepuhtimise sisseseade muretsemine ja seetõttu kuumveepuhtimise läbiviimine jääb rohkem meie suuremate seemnekasvanduste hooleks. Puhtimine teiste taimehaiguste vastu on aga lihtsam. Odavaim puhtimisviis on n i i s u t u s v i i s ,kusjuures rukki, nisu või odra külviseemnele, mis laiali laotatud pritsitakse kastekannuga puhtimisvedelikku üle. Et kõik seemned niiskuks, tuleb seemnehunnikut 6—8 korda ümber kühveldada. Niisutatud seeme jäetakse samasse kottidega kaetult 6 tunniks seisma. Selle järele kuivamise edendamiseks segatakse vilja 2—3 korda. Nisu ja odra puhtimisel 100 kg vilja puhtimiseks lahustatakse 50 g germisani 10 liitris vees. Rukki puhtimisel aitab 25 gr 10 l veele. Puhtimisaine kulu 100 kg viljale 45 senti.

K u i v p u h t i m i n e tuleb toime erilises puhtimisaparaadis, mis on plekist ja mida saab ringi ajada. Väikseim niisugune aparaat on „Kratt" ja maksab 8 krooni. Puhtimiseks pannakse viljaseeme koos ceresaniga puhtimisaparaati (Kratt mahutab 25 kg seemet) ja vändatakse ringi 3—5 minutit. Nii saab kõik seeme puhtimisainega kokku ja mulda sattudes ja niiskudes surmab taimehaiguste idud. 100 kg seemne puhtimiseks kulub rukkil, nisul ja odral 200 g ceresani, mis maksab 2 krooni. Kaeral tuleb võtta 100 kg vilja kohta 300 g ceresani.

Edasi saab veel vilja puhtida k i i r p u h t i m i s v i i s i järgi, kus erilisse aparaati „Priimus" asetatakse koos viljaga veidi kõrgekontsentratsiooniga puhtimislahu. Seda lahu on nii vähe, et see niisutab vaid veidi seemnekesta välist pinda. Kuna külviseemne niiskus siin tõuseb ainult 1,2—2,5%, ei vaja selle viisi järgi puhitud seeme enam kuivatamist. Puhtimisaparaat „Priimus" maksab 65 krooni ja see mahutab 50 kg seemet korraga sisse. 100 kg vilja niisutamiseks võetakse rukkil 4 liitrit 1,5% gernisani lahu, nisul 3 liitrit 2,0%, odral 3 liitrit 2,5%, kaeral 4 liitrit 4% ja linal 4 liitrit 2,0% gernisani lahu. Puhtimisaine kulu 100 kg seemnele kõigub 108—288 sendini.

Nagu toodud arvestusest näha ei ole puhtimiskulud suured, kuid nende tõttu saame ära hoida palju suuremaid kulusid, mida võivad tekitada taimehaigused.

Esimene säästupäev oktoobris?

Tuleb ka meil avaldada aktiivsust

Ühispankade päeval avaldas Ühistegevuskoja esimees A. K a s k ühispankade tegelastele muuseas järgmisi mõtteid:

Seni on olnud meie ühispankadel vähe aktiivsust selleks, et hankida enam hoiuseid, et tuua välja kõik vabad tagavarad räästaalustest ja korstnajalgadest, et õpetada meie rahvast teadlikult rahaliste tagavarade kogumisele või säästmisele.

Oleme selles asjas jäänud maha naabritest lähedal ja kaugel. Oleme jäänud maha ka nendest ühistegeliste krediidiasutiste tegelastest, kes juhtisid neid asutisi enne maailmasõda. Siis tegutseti aktiivselt ka hoiuste kogumises paljudes laenu-hoiu ühisustes, nüüd on see aktiivsus üldiselt vaibunud.

Aktiivne tegutsemine nõuab meilt:

1) pöördumist kõikide meie tegevuse piirkonnas elavate kodanikkude poole, et nad oma majapidamistes töötaksid kavakindlalt, varem koostatud kavade ja eelarvete kohaselt ja et nad need eelarved koostaks;

2) nõuannet nende majapidamise eelarvete koostamisel, mille sihiks olgu alati teatud ülejääkide kogumine, säästmine;

3) üleskutsumine oma elu nii seadma ja kulusid tegema, et tulud alati ületaks kulutusi, et tekiks ülejäägid, säästusummad;

4) üleskutsumine, et need ülejäägid alati mahutataks meie krediidiasutitesse või kindlaprotsendilistesse väärtpaberitesse, et sel teel kogutaks rahvuslikke kapitale, millega on võimalik luua rahvuslikke ettevõtteid, ehitada meie riiki, tõsta riigi ja rahva jõukust ning luua paremaid päevi;

5) kaasaaitamist, et säästmine areneks juba laste keskel koolides, et koolides õpetuse andmine sisaldaks ka kokkuhoiu ja säästu sugemeid ja mõjutaks kasvatavalt noori säästmisele.

Milliste vahenditega saavutame sihti?

1) Suuliste seletustega ja sõnalise propagandaga;

2) kirjalikkude plakatite, artiklite ning brošüüride koostamise, kirjastamise ning levitamisega;

3) hoiukarpide valmistamise ning levitamisega;

4) hoiumarkide müügiga;

5) kooli hoiukassade asutamisega;

6) eriajakirjade väljaandmisega ja levitamisega.

Muidugi on veel rida teisi vahendeid, nagu säästuklubid, sertifikaadid jne., kuid meie praeguses arenemise astmes ja võimaluste juures võiksime esialgul piirduda ainult eelpoolmainitud vahenditega.

Nii suuline kui ka kirjastustoodete kaudu tehtav selgitustöö peab olema sihitud laiade rahvakihtide tahtele hakata koguma tagavarasid. Kui see tahe on ilmnenud või tekkinud, siis peab loodama võimalus seda tahet ka kohe rakendada tegudele.

Selleks on vajalik tellida ja levitada kodudes hoiukarpe. On vististi selge, et säästa midagi saab ikka ainult siis, kui säästmist teostatakse sihi- ja järjekindlalt, kui see sünnib igal juhul, kui on tegemist rahasaamiste või väljaandmistega. Selliseks tarbeks on hoiukarbid väga sobivad ja vajalikud. Sealjuures peavad ühispangad loomulikult nägema pisut vaeva, et neid karpe väljaanda, avada, raha väljavõtta, ülelugeda ja jälle karbid lukustada.

Koolides seisab ees täiesti harimata põld. Kuid ühtlasi peame tunnistama, et kooli hoiukassade loomine ei saa areneda ilma haridusministeeriumi kaasaaitamata. Siin tundub tarvidus riigivõimude ja kohaliku ühispanga tegelaste vahel koostöö järele. Teisest küljest on riigil oma hoiuste kogumise aparaat Riigihoiukassa näol, kes kuulu järgi on viimasel ajal hakanud tundma huvi selle küsimuse vastu. Tahaks loota, et see huvitundmine areneb aktiivseks tegevuseks ning et sellest tegevusest võimaldatakse võtta osa ka ühispankadel.

Säästuliikumine ei ole piirdunud ainuüksi tegevusega üksikutes riikides, vaid üksikute riikide säästukassad on pidanud omavahel kokkuhoiu küsimuste selgitamiseks kongresse ja nõupidamisi rahvusvahelisel. 1924. a. oktoobri lõpul Milanos ärapeetud sellasel kongressil otsustati asutada Rahvusvaheline Säästu Instituut. Selle ülesandeks on muuseas:

1) Soodustada igaviisi hoiukassade tegevust;

2) teha säästmise selgitustööd kõikides elanikkude kihtides;

3) levitada säästuinstituutide asutamise mõtet kõikides riikides.

Samal 1924. a. 31. oktoobril selle instituudi asutamise koosolekul otsustati tunnustada 31. oktoober igal aastal kokkuhoiu päevaks ja seda päeva on peetud paljudes riikides juba 14 korda.

Meil on säästupropaganda alal ühte ja teist tehtud, kuid süsteemita ja ilma kindla plaanita. Seepärast ei ole olnud sel ka mingisuguseid tunduvaid tulemusi. Kuid vist peame ka meie asuma sellele tööle sihi- ja järjekindlalt ning püüdma juba tänavu 31. okt. pidada ülemaalises ulatuses esimest säästupäeva.

Pärimine uue pärimisseaduse järgi

Uus pärimisseadus erineb senisest mitmetes olulistes osades. Ka vallaslaps saab isa järgi pärida. Abielunaiste pärimine täpselt fikseeritud. Pärimine suguluse alusel piiratud. Kadunud n. n. „naervad pärijad"

Tartus toimunud õigusteadlaste päeval refereeris Tartu ülikooli õigusteaduskonna professor E. E i n uue tsiviilseaduse eelnõu pärimisõiguse põhijoontest. Referent oma ettekandes märkis, et kuna senine Balti Eraseadus ei suuda enam küllaldasel määral lahendada tsiviilõiguslikke küsimusi, siis on osutunud tarvilikuks uue Tsiviilseadustiku väljatöötamine. Nüüd on selle tööga lõpule jõutud ning on valminud uus Tsiviilseadustiku eelnõu. Selles eelnõus leiab käsitlemist ka pärimisõigus.

Uue Tsiviilseaduse maksmapanemisega kehtiks meil kogu riigis ühtlane seadus ning kaoksid igasugused maa-alalised erinevused, nagu see on praegu. Uus *eelnõu on senisest Balti Eraseadusest* tunduvalt lühem ning ülevaatlikum. Nii näiteks käsitleb pärimisõiguse osa uues Tsiviilseaduse eelnõus 316 paragrahvi, kuna praegu kehtivas Balti Eraseaduses käsitavad pärimisõigust 1215 paragrahvi. Vaatamata sellele suurele paragrahvide arvu vähenemisele, on siiski kõik oluline ning vajalik uues Tsiviilseaduse pärimisõiguse osas olemas.

Pärimisõigus uues Tsiviilseaduses on jäänud üldiselt Rooma õiguse ja Balti Eraseadusest ülekantud normide alusele. Tähendab seda, et

i s i k u s u r m a g a e i k u s t u t e m a v a r a n d u s l i k u d õ i g u s e d j a k o h u s t u s e d

ja nad ei lagune laiali, vaid need hoitakse õiguste ja kohustuste kogumina alles. Päranditomp on õigustuste ja kohustuste kogu ja juriidiline isik. Pärandiõiguse fundamentaalseks põhimõtteks eelnõu järgi on see, et pärandaja õigustused ja kohustused ei lähe pärandajatele üle automaatselt, vaid pärandajad omandavad pärandi vastava tahteavalduse põhjal. Pärandi üleandmise aluseks on pärandaja tahteavaldis, kas testamendi või lepingu kujul. Juhul aga, kui kumbagit ei ole, siis korraldab pärandi üleminekut pärijatele seadus ise. Uues seaduse eelnõus on fikseeritud sundosa instituut, mis puudus senises Balti Eraseaduses.

Olulisi muudatusi on pärimisaluste osas praegu kehtivatega võrreldes. See osa on muutmist leidnud mitmes suunas. On tulnud juure uus liik pärijaid, keda Balti Eraseadus üldse ei tunnud, — selleks on vallaslaps. Teiseks küllalt oluliseks kitsenduseks on sugulaste pärijate ring.

Uus pärimisseadus

l u b a b v a l l a s l a p s e l i s a j ä r g i p ä r i d a,

kusjuures isa järgi pärib vallaslaps ainult siis, kui ta on isa poolt seaduslikus korras või kohtu poolt tunnustatud abielulapse õigustesse. See uuendus on tehtud humaansuse ja õigluse huvides.

S u g u l a s t e s e a d u s j ä r g n e p ä r i m i n e o n r a j a t u d t ü v i k o n d a d e p r i n t s i i b i l e.

Selle printsiibi alusel kuuluvad esimesse järku pärandaja alanejad sugulased-lapsed, lapselapsed jne. Teise järku kuuluvad pärandaja vanemad ja nende alanejad. Kolmanda järgu moodustavad pärandaja vanavanemad ja nende alanejad ja neljanda järgu vanavanemate vanemad ja nende alanejad. Selle neljanda järguga lõpeb tüvikondade printsiibile rajatud seadusjärgne pärimine suguluse järgi. Praeguse seaduse järgi võib aga sugulus minna lõpmatuseni. See kitsendus uues seaduse eelnõus tuleb kiita heaks, sest pärimise juures ei oleks õiglane, kui tundmatud isikud ühel ilusal päeval „naervate pärijatena" tulevad noppima teiste töövilja.

Üksikasjalikult on seaduse eelnõus

f i k s e e r i t u d ü l e e l a n u d a b i k a a s a p ä r i m i s õ i g u s.

Uue pärimisõiguse alusel pärib abikaasa alati teatud murdosa. Praeguses seaduses see aga puudub, ning on korraldatud väga mitmekesiselt. Abikaasa tõrjub pärimisel täiesti kõrvale neljandasse järku kuuluvad pärijad, kuna kolmanda järgu pärijatega konkureerides pärib ta teatud murdosa pärandist ning lisaks sellele murdosale veel ühise eluaseme — korteri sisseseade. Kui sugulasi ja abikaasat ei ole, siis on ainupärijaks riik. Praegu kehtiva Balti Eraseaduse järgi võisid peale riigi pärida veel mitmesugused asutised ja organisatsioonid.

Praeguse ebaühtlase testamendijärgse pärimise asemele on tulnud uus ning kindel pärimise kord.

T e s t a m e n d i d v õ i v a d o l l a a v a l i k u d j a k o d u s e d,

kuid kirjalikud. Uues seaduse eelnõus on kadunud suuline testament. Küll on jäänud veel erakorralise testamendi tegemise õigus, kusjuures see on lubatud ainult siis, kui on tegemist taudidega, sõjaohuga, üldise liiklemise katkemisega jne. Erakorralist testamenti võib teha suuliselt kahe tunnistaja juuresolekul, kes selle siis kirja panevad. Kuid kui testamendi tegija elab hädaohu üle, siis tühistub selline erakorraline testament juba ühe kuu pärast.

Üldiselt tuleb märkida, et testamendi kohta kehtivad vormi nõuded ei ole ranged, vaid küllalt vastuvõetavad, millede täitmine peaks olema igale võimalik.

Uues pärimisõiguses on püütud lahendada ka testamentaarse pärija ja legataari küsimus. Uue pärandiõiguse järgi saadakse ka legataar lugeda pärijaks, kui seda otseselt ei takista testament. Selle küsimuse lahendamine on teostatud iseseisvalt, kuna pärija ja legataari vahetegemine pole kuskil nii hästi ja õiglaselt lahendatud, et oleks saanud eeskuju võtta.

Testamendi sisu suhtes on jäetud igale suur tahtevabadus.

Referent andis oma ettekande lõpposas hinnangu uuele pärandiõiguse osale, mille juures ta märkis, et senine hinnang eelnõule on osutunud positiivseks. Uus seaduse eelnõu sisaldab kõik need põhimõtted, mis aastatuhandete jooksul on kasulikuks osutunud. Uus pärimisõigus peaks suutma küllalt rahuldavalt ning õiglaselt lahendada meie sel alal ettetulevaid olukordi.

Vajatakse andmeid end. Eesti krediidiühistute kohta

Senini puuduvad Akad. Ühistegevuse Seltsil vajalikud andmed järgmiste end. krediidiühistute kohta: Tartumaal — Rannu Laenu-Hoiu Ühisus (asut. 1910); Pärnumaal — Audru Laenu-Hoiu Ühisus (asut. 1911); Saaremaal — 1. Karja Laenu-Hoiu Ühisus (asut. 1911), 2. Kuressaare Laenu-hoiukassa (asut. 1873), 3. Loona Laenu-Hoiu Ühisus (asutatud 1911), 4. Saaremaa Kassa (asut. 1883); Võrumaal — 1. Anzma Laenu- ja tagavarakassa Selts (asut. 1872), 2. Nursi Laenu-Hoiu Ühisus (asut. 1913), 3. Rõuge Laenu-Hoiu Ühisus (asut. 1916).

Käesolevaga palub Akad. Ühistegevuse Selts kõiki neid kaasaegseid, kellel on andmeid, dokumente või isiklikke mälestusi ülalloetletud endiste krediidiühistute asutamise, tegevuse ja likvideerimise kohta, neid saata Akad. Ühistegevuse Seltsile Tartu, Gildi 8.

Ühistegevuse olukord 1938. a.

Ühistegevuskoja andmeid ühingute tööst

Edu on saavutatud kõikidel aladel

Äsja peetud Ühistegevuskoja üldkoosolekul Koja esimees A. Kask, andes ülevaadet ühingute möödunud aastasest tegevusest, märkis kokkuvõttes, et Koja juhatuse ja nõukogu arvates on tegevus arenenud rahuldavalt.

Nii

33 ühistegelikus krediidiasutises kasvasid hoiused krooni 8.900.000 võrra

(47 milj. kroonilt 57,9 milj. kroonile), kuna samades krediidiasutistes kasvasid laenud kr. 9.100.000.— võrra (43,4 milj. kroonile 52,5 milj. kroonile). Nendelt laenudelt saadud tulude võrra kasvasid loomulikult ka ühistegelikkude krediidiasutiste tulud ja samal alusel tõusevad ka Koja I sektsiooni tulud 1939. a.

P. K. „Võiekspordi" 1938. a. aruande järgi tõusis meie võieksport

1938. a. koguselt 11,8% võrra ja kuna ka eksportvõi ja teiste saaduste eest makseti piimaühingutele 1938. a. 12,4% rohkem kui 1937. a. (1937. a. kr. 24,9 milj. 1938. a. kr. 28,0 milj.) siis julgeme väita, et ka IV sektsiooni tulud piimaühingutelt tohiksid 1939. a. olla suuremad 1938. aasta tuludest.

Eriti suurt tõusu näitas Üh. „Eesti Lihaekspordi" tegevus.

1937. a. oli Lihaekspordi läbimüük ca kr. 15.000.000.— 1938. a. kr. 19.850.000, seega tõusu ligi 33%. Sellest välismaale 1937. a. kr. 8.750.000.—, 1938. a. krooni 13.760.000.— Ka

keskühisus Eesti Munaeksport,

kes töötab alles arnemise ajajärgus, näitas 1938. a. tõusu. 1937. a. kokkuostetud 49.015.000 muna asemel, millest veeti välja 40.374.000 muna ja mille juures saadi ekspordist kr. 2.620.000, võeti 1938. a. kokku 53.709.000 muna, millest veeti välja 40.830.000 tk. kr. 2.744.000.— väärtuses.

Kuigi 1938. a. meie tarbijate- ja majandusühingutele ei olnud nii soodus kui eelmised aastad,

siiski oli ka siin märgata teatud tõusu. ETK aruande järgi tõusid tema läbimüügid 4,3% võrra eelmise aasta 19,4% vastu, kuid summaliselt teeb see siiski kr. 1.248.000.— tõustes seega krooni 30.354.000. Et aga ETK liikmete läbimüügid on viimastel aastatel tõusnud enamasti ligi kahekordselt võrreldes ETK läbimüükidega, siis tohiks loota, et ETK liikmete ühingute läbimüügid tõusid 1938. a. vähemalt kr. 50.000.000.— peale.

Kindlustusseltside ja kassade kohta puuduvad 1938. a. kohta praegu kokkuvõtted,

kuid niipalju kui võib otsustada E. Ü. Kindlustuskeskseltsi tegevuse aruande põhjal, oli ka seal märgata teatud tõusu. E. Ü. Kindlustuskeskseltsi 1938. a. tulud kindlustusmaksudest tõusid 1937. aastal kr. 627.500.— kr. 725.500.— peale, s. o. 15,6% võrra. Peab arvama, et ka kohalikkude organisatsioonide läbikäigud ja tulud kasvasid vähemalt 10% ulatuses.

Andes arvulise ülevaate Koja tööst ja selle tulemustest

ei saa jätta puudutamata ka neid väärnähteid, mis on tulnud avalikuks ühistegelises elus 1938. a. kestel.

Siin lubatagu kõige pealt meelde tuletada ühispankade alalt nähet, kus ühte linna, kus töötab kaks ühistegelikku krediidiasutust, asutati juurde ühe naaberlinna ühispanga osakond ja ühte teise linna, kus töötab väga rahuloldavalt ühispank juba rida aastaid, asutati teine juurde. Seega on siin töö- ja kulude kokkutõmbamise asemel, nagu on seatud üldiselt sihiks, näha uute ettevõtete ellukutsumist, seega ka uusi kulutusi, lahkhelisid ja võstlust.

Ühistegelikkude kindlustusseltside ja kassade tegevuse alal ei ole meie teades küll tulnud juurde uusi võistlejaid ettevõtteid, kuid olemasolevate ettevõtete vahel ei suudetud siiski leida sedavõrd sobivat pinda koostööks, et oleks kadunud täiesti omavaheline võistluse püüe.

Tarvitajate ja majandusühingute vahel uutest võistlustest ei ole möödunud aastal olnud kuulda:

ei ole esinenud kaebusi ,et üks ühing on asutanud uusi kauplusi teisele ukse alla. Selle vastu on olnud osutunud võimalikuks mõnd võistlejat ühendada ja panna vedama ühist iket. Kuid varematel aastatel loodud võistlus-ettevõtted püsivad enamikus edasi ja takisttavad endiselt ühtlasi ühiskaupluste võrgu loomist. Tahan loota, et ka sellele liikumisele on tulnud lõpp, ning et siitpeale läheb korda arendada paremat koostööd, head tahet ja vähendada asjatut jõukulutust.

Piimaühingute alal ei saa enam olla juttu võistlusest omavahel,

sest seda takistab Piimaühingute võrgu korraldamise komitee. Kuid siin tuleb märkida ära teisi puudusi, mis on juurdunud tegelastesse endistel aegadel ja on visad kaduma. Need on mõnel pool meelehea võtmise soovid ühingute juhatusliikmete poolt uute sisseseadete soetamisel. Siin on nii mõnegi ühingu tegelastel pattusid hingel ja ka Kojal tuleb siin nähtavasti hakata tarvitama karmi kätt, et neid pahedest sundida loobuma.

Aastat 15 tagasi oli see tõbi levinenud väga meie tarbijateühingute tegelaste keskel, kuid sealt on see nüüd väljaravitud enamasti küll väga karmide abinõudega.

Ei saa jätta märkimata ka meie vaimse töö alalt silmapaistvamaid nähteid:

Tartu ülikoolis tegutses 1938. a. ühistegevuse professuur, mida täitis prof. J. Tõnisson. Seega oli kõikidel Tartu Ülikooli üliõpilastel võimalik kuulata seda ainet ja sooritada eksameid.

Ühistegevuse Instituut laskis välja kevadel oma 6 lennu 30 lõpetajat. Sügisesel semestril uusi õpilasi vastu ei võetud.

Ühistegevuskoolis selle vastu algasid tööd raamatupidajate klassis järjekordselt ja mai kuus lõpetab kooli kursuse 14 lennu ca 40 õpilast ja peale selle 18 üksikute tsüklite kuulajat.

Aasta lõpul ilmus E. Ü. Liidu kirjastusel Lembit Talveti auhinna töö, kirjutanud Jaan Tõnissoni nimelisele auhinnale „Eesti ühistegevus ja rahvuskultuur", mis käsitab ühistegeliste asutiste kultuurilisi toetusi kuni Eesti iseseisvuseni.

Samuti ilmus aruande aastal Akadeemilise Ühistegevuse Seltsi kirjastusel kaks kogu väljaannet Ühistu I ja II, mis sisaldavad rea uuringuid meie ühistegevuse seisukorra üle, kui ka kirjutisi ühistegevuse ideelise külje üle. Kahjuks ei sisalda sellelaadne pikem kirjutis prof. K. Inno sulest Ühistu II veel mitte positiivseid andmeid, vaid ainult arvustusi seniste teoreetikute tööde üle. Kuid loodame, et järgnevates väljaannetes leidub ka positiivseid mõtteid.

Akadeemilise Ühistegevuse Seltsi poolt algatatud suurteos meie ühistegeliste krediidiasutiste ajaloo üle ei jõudnud lõpule, sest väga raske on koondada materjale eriti nende asutiste kohta, mis on läinud likvidatsiooni.

Võrdlusandmeid meie ühistegevuse osatähtsuse kohta Eesti rahvamajanduses

Ühispankade ja hoiu-laenukassade arv, kes tegutsenud 1938. a., tõusis 215. Nendel oli 1938. a. alguseks liikmeid 77.483, omakapitale kr. 7.363.800.—, hoiuseid kr. 64.812.200.— ja laenusid väljas krooni 58.130.700.— Sama aasta lõpuks võib neil arvata: liikmeid ca 82.500, omakapitale kr. 8.300.000.—, hoiuseid krooni 76.500.000.—, väljaantud laene krooni 69.750.000.—

Samal ajal, s. o. 1938. a. lõpul on aktsia- ja linnapankadel kr. 8.054.000.— kapitale, hoiuseid kr. 65.600.000.—, laene antud kr. 77.000.000.—. Siit selgub, et nii omakapitalide kui ka hoiuste poolest ühispangad olid jõudnud võita suurema usalduse kui aktsiapangad, ainult laene oli aktsiapankadel rohkem väljaantud kui ühispankadel. Võrreldes samu andmeid 1927. a. lõpuandmetega, leiame, et siis oli ühistegelistel krediidiasutistel liikmeid 54.500, omakapitale kr. 3.000.000.—, hoiuseid kr. 17.485.000.—, laene väljas kr. 20.343.000.—. Aktsia ja linnapankadel aga hoiuseid kr. 34.375.000.—, laene kr. 55.437.000.—.

Nii on vahekord 12 a. kestel kujunenud märksa soodsamaks ühistegelistele krediidiasutistele. Sellega on aga ühtlasi pandud ka märksa suuremad kohustused.

Ühistegelike kindlustusasutiste juures

näeme järgmist pilti: 1937. aasta kestel saadi kindlustusmaksusid tule- ja elukindlustusaladel kr. 1.825.300.—, aktsiaseltsidel kr. 3.090.400.—, kindlustusi tulekindlustuse alal oli ühistegelistel kindlustusasutistel 1. jaan. 1938. a. krooni 464.900.000.— aktsiaseltsides krooni 507.500.000.—, elukindlustusi oli 1. jaan. 1938. a. ühistegelikel kindlustusseltsidel kr. 12.121.000.—, aktsiaseltsidel krooni 26.215.000.—

Millist osa etendavad meil majandus- ja tarbijate ühingud Eesti sisemaa kaubanduses,

selle üle võime saada ligikaudse ettekujutuse, kui kasutame siinkohal 1937. a. majandusloenduse andmeid, millistel jaekaubanduse läbimüük oli 1936. a. ca 200 milj. krooni, samal aastal oli ühiskaubanduslikkude ettevõtete läbimüük kr. 38.700.000 ehk 19,35% üldläbimüügist.

Samadel andmetel oli hulgi kaubanduse läbimüük 1936. a. ca 250 milj. kr., ETK läbimüük kr. 24.384.000.— ehk 9,95 protsenti. Kaubanduslikke käitisi või kauplusi oli 1936. a. lõpuks 8033, sellest ühistegelikke kauplusi 506 ehk 6,3%.

Nii oli 1936. a. keskmine Eesti jaekaupluse läbimüük kr. 25.000.— ühiskaupluse läbimüük kr. 76.000.—

1938. a. oli 595 ühiskauplust, nende läbimüük ca 50.000.000 kr., seega keskmine läbimüük ühel kauplusel kr. 84.000.

Ühistegelise Kindlustusseltsi „Eeks-Maja" edukas tegevus 1938. aastal.

Ühistegeline Kindlustusselts „EEKS-MAJA" korraline peakoosolek peeti 21. aprillil s. a. seltsi peakontori ruumes Tallinnas, Vabadusväljak 10.

Liikmetele kättesaadetud aruandest ja peakoosolekul antud seletustest selgus, et 1938. a. on olnud „EEKS-MAJA'le" järjekordseks eduaastaks. Kindlustusmaksude kogusumma on eelmise aastaga võrreldes kasvanud Kr. 68.106.69 võrra, tõustes Kr. 766.960.70-le. Kasvu oli seejuures eranditult kõigis kindlustusharudes, ent suurim oli tõus siiski tulekindlustuse harus, kus tublisti kasvas nii kindlustusvõtjate arv kui ka kindlustatud varade summa. Teiseks tähtsaks kindlustusharuks seltsile on elukindlustus, kus samuti jätkus portfelli suurenemine.

Kahjud tulekindlustuse harus ja väljamaksud surmajuhtudel elukindlustuse harus püsisid täiesti normaalsel tasemel.

Preemiatagavarade täienduseks kanti 1938. a. kindlustustehniliste nõuete kohaselt kogusummas Kr. 106.300.33.

Elukindlustusvõtjate dividenditagavara täienduseks on kantud Kr. 4.865.33 ning aruanne lõpeb ülejäägiga krooni 10.455.98.

Aruanne, mille tulude-kulude arve on tasakaalus Kr. 1.544.475.32 ja äriseis 31. detsembriks 1938. a. tasakaalus krooni 1.223.623.25 ning näitab eespool märgitud ülejääki, kinnitati esitatud kujul ühel häälel.

Ülejäägist Kr. 10.455.98 määras peakoosolek tagavarakapitali täienduseks Kr. 2.565.98, liikmetele osakasuks krooni 5.260.— ning juhatuse käsutusse jäeti Kr. 2.630.—.

Juhatusest ametivanuse tõttu väljalangenud J. Mürk ja J. Luu valiti tagasi, samuti valiti nõukogusse tagasi H. Kõrgesaar jun., A. Pahla ja K. Silbernagel. Revisjonikomisjoni valiti J. Jürisson, A. Lass, N. Liblik, J. Luks ja J. Nihtig.

Lanitaal ehk piimvill

Kuidas seda saadakse ja mis sellest saab

Viimasel ajal on ajakirjanduses tihti kõnet olnud lanitaalist ehk nõndanimetatud

piimavillast, milline laseb endast valmistada mitmesuguseid riietuseesemeid.

Tähelepandavamaid edusamme on teinud Itaalia, kus villa ja puuvilla suur puudus sundis leiutama kahele eelmainitud tooraine väärikat aseainet.

Lanitaali valmistamisega on tehtud juba algust ka mitmes teiseski riigis ja kõikjal on antud lanitaalile kui villa aseainele hea hinnang.

Tõsi küll,

kunstsiidi valmistamine on inimsoole tuttav juba ammust ajast,

kuid viimased aastad on sellele oskusele toonud lisaks ka veel kunstliku puuvilla valmistamise oskuse. Odava aseainena on viimane leidnud tekstiiltööstustes kasutamist vahest isegi rohkemal määral, kui see on soovitav riide-, eriti täisvillane olla tahva riide kvaliteedi seisukohalt.

Nii kinnitatakse asjatundjate poolt, et

tselluloosvilla lisatavat villale paiguti kuni 70%.

Kuna puust valmistatud puuvill pole kuigi vastupidav, siis on loomulik, et ka seesugune aseainelisandiga riie ei saa olla kandmisel kuigi tugev. Muide on aga tavalisel tarvitajal küllaltki raske teha siin vahet pealiskaudsel vaatlemisel.

Piima kasutamine kunstsiidi valmistamiseks

võttis laiema ulatuse alles paaril viimasel aastal. Katseid sellega tehti õieti juba 1904.—1907. aastatel Saksas, kus võeti isegi mitu patenti kaseiinist kunstsiidi valmistamiseks. Kuid tolleaegsed katsed selles suhtes õnnestusid ainult osaliselt, kuna kaseiinist saadud kunstsiid ei olnud küllalt sitke ja vastupidav kudumiseks.

Esimeste katsete ebaõnnestumine

ei tiivustanud leiutajaid edasisele tegevusele selles sihis ja nii jäigi asi soiku, kuni nüüd itaalia insener Ferretti tegi uue avastuse ja leiutas meetodi, mille rakendamine võimaldas itaallastel esimesena hakata kaseiinist valmistama võrdlemisi ehtsat villa, mis laseb end hästi kasutada riiete kudumisel.

Kunstvilla algupärane nimi

lanitaal on tuletatud itaaliakeelsetest sõnadest lana ja italiana, mis tähendab itaalia villa, ning peab rõhutama asjaolu, et tekstiiltooraine on saavutatud Itaaliast.

Nagu teada,

viimastel aastatel on meilgi hakatud kaseiini ümber töötlema,

kuid mitte villaks, vaid kunstsarveks, millest valmistatakse peale nööpide ka veel väga palju muid, väliselt väga keni asjakesi.

Et aga samast kaseiinist saab päris ehtsat villa, selleks on vaja kaseiinil läbi teha küllalt keerukas arenemisprotsess, mis mitmesuguste hapete lisandamisel muudabki tavalise pakspiima sitkeks ja tugevaks villaks.

Kuidas täpselt kogu protseduur toimub,

see on muidugi tööstuse saladus, kuid niipalju on siiski teada, et lanitaal valmistatakse kooritud piimast väävelhappe lisandamisega.

Kaseiin pestakse, hõõrutakse läbi tsentrofuugilises seadeldises ja kuivatatakse siis. Seejärele saadud mass leotatakse teatavas vees uuesti üles, millega saavutatakse mingi sitke mass, mille edasisel töötlemisel formaliini sisaldava happe lisandamisega saadaksegi piimvill, mis nüüd juba laseb end käsitada nagu harilik lambavill.

Lanitaal-villa saab piimast täpselt sama palju nagu saadakse kaseiinigi

ja nimelt iga 100 kg kooritud piima kohta 3 kg. Kui arvestada ühe kg lõssi hinnaks 1,5 senti, oleks 1 kg lanitaali hinnaks ümmarguselt 50 senti, milline hind on tõesti odav tavalise lambavilla hinnaga võrreldes ja mis meelitab lanitaali kasutama tekstiil-toorainena.

Lõpuks olgu veel märgitud, et

lanitaal-vill väliselt on kaunis lähedane lambavillale

ja ei erine viimasest ka kuigi tunduvalt oma keemiliselt koosseisult, nagu see nähtub alamal toodud võrdlevaist andmeist.

	Sisaldab %: lanitaal	lambavill
Sütt	53,00	49,25
Vett	7,00	7,57
Happeid	23,00	23.66
Lämmastikku	15,50	15,86
Väävlit	0,70	3,66
Fosforit	0,80	—

Nagu eelpool toodust nähtub, on mõlemate villade keemiline koosseis võrdlemisi ühtlane, välja arvatud vahest ainult see, et lambavill sisaldab rohkem väävlit ja ei sisalda fosforit üldsegi mitte, kuna viimast siiski sisaldab lanitaal-vill vähemal määral.

Kõigele sellele vaatamata aga

lanitaal-vill ei ole saavutanud kõiki neid omadusi, mis on harilikul lambavillal.

Ennekõike märgitakse lanitaali puudusena asjaolu, et ta ei lase end küllalt hästi värvida; teiseks ta venib ja paisub niiskudes ning murdub ühtlasi ka palju kergemini kui harilik vill.

Kuid viimased teated tõendavad, et lanitaali kvaliteet on muutumas üha täiuslikumaks ja võib juba ette ütelda, et peagi jõuab meienigi vist järg hakata tootma odavat villa, milleks on hakatud tegema mujal maailmas tugevat propagandat.

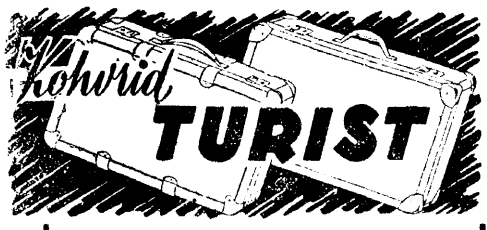

Valmistatud tugevast rootsi kivipapist. Moodsa ehitusega ja soliidse välimusega.

Müügil ühiskauplustes.

Tarbeainete tagavarade soetamise seadus

Vabariigi valitsuse poolt esitati Riigivolikogule tarbeainete tagavarade soetamise seadus, missugune võeti üksmeelselt vastu.

Selle eesmärk on esiteks, anda majandusministeeriumile mõjuvaid vahendeid ,et nõuda ettevõtteilt toor- ja tarbeainete tagavarade muretsemist, määrata kindlaks vastavad hulgad ja ette näha kontrollimise ja müügi korda, ja teiseks, kindlustada meie riigile ja kodanikele vähemalt esialgselt neid hädavajalikke tarbeaineid, millest suurriikide võimaliku sõja puhul võiks karta puudust ja ärahoida sellega kaasas käivate väärnähete, nagu tarbeainete peitmine, hinna tõstmine, spekulatsioon jne. tekkimist.

Ei ole mingit kahtlust, et kuigi see seadus riivab kaupmeeskonna huvisid, sundides neid kaudselt tegema suuremaid oste ja pidama suuremaid tagavarasid, siiski ei saa selle seaduse vajalikkuse kohta vaielda ja tuleb ainult tervitada selle kehtima hakkamist.

Peale alles äsjaarutatud ja üksmeelselt Riigikogu poolt vastu võetud Riigikaitse fondi seaduse tuleb seda uut seadust pidada esimese loomulikuks järglaseks meie ühiskonna heaolu tagamiseks. Need erakorralised sammud, mis vabariigi valitsus on sunnitud astuma eeltähendatud, ja teiste võimalike sarnaste seaduste kehtima panemise abil, leiavad kõikjal üksmeelset poolehoidu ja meie kodanikud kannavad omalt poolt vajalikke kohustusi nurisemata, sest see seadusandlus on rajatud peamiselt enesekaitse alustele.

Meie ei vaja võõraid eeskujusid selle seaduse elluviimisel, Eesti eneseteadlik kodanik täidab oma kohuse, olgu see lisamaks või lisatagavara — see puudutab meid kõiki. Ei ole kahtlust, et ühistegelaste pere, kes on olnud alati lojaalne ja abivalmis ühiskonda puutuvais üritusis, pakub oma parima, et vähegi kergendada rasketel aegadel ettevõetavaid raskeid samme. Ank.

Inglise põllumajandus sai 1938. aastal ca 13,5 milj. naela riiklikku toetust

Viimastel aastatel sai inglise põllumajandus mitmesuguste preemiatena jne. keskm. ligi 8 milj. naela aastas riiklikku toetust. Möödunud aastal kaldus riigi poolt makstud toetussumma tugevale tõusule. Põllumajandusele maksti nimelt mitmesuguste toetuste näol kokku ca 13,5 milj. naela. Põllumajandusele antavale toetusele vaadatakse Inglismaal kui kompensatsioonile toetuse suhtes, mida teised majandusalad kasutavad tollikaitse näol.

Toetuste maksmine toimub vastavate seaduste alusel. 1938. a. maksti nii näiteks nisuseaduse alusel ligi 2 milj. naela toetust, karjamajandusseaduse alusel ca 4,5 milj. naela, piimaseaduse alusel 375 tuh. naela ja põllumajandusseaduse alusel ca 2,1 milj. naela. Viimasest summast langeb toetustele maaviljakuse tõstmiseks 1,25 milj. naela, võitluseks umbrohtude vastu 623 tuh. naela ja maaparandustööde teostamiseks 110 tuhat naela. Piimaseaduse alusel makstud toetusest langes muuseas 265 tuh. naela toetustele piimatarvituse laiendamiseks koolides jne.

Briti-Rootsi ühistöö

tulemusena asutati Shieldhallis, Glasgowi naabruses möödunud aasta lõpul esimene elektripirnide vabrik, kus leiab tööd umbes 150 inimest. Nõuetava kapitali £ 60.000.— panid kokku Briti ja Rootsi ühistegelised ettevõtted.

Majanduskroonika

Väliskaubanduse bilanss I. veerandil aktiivne. A.-s. „Elektrikeskus" tegevust alustamas. Häid turu väljavaateid munaekspordiks. Eesti lennuselts ‚Ago" tellis jälle lennuki.

Eesti lennuselts „Ago" tellis lennukeid

Hiljuti asutatud eesti a.-s. „Ago", kes hakkab pidama ühendust Tallinn-Helsingi ja Tallinn—Stokholmi liinil, tellis Saksamaalt lisaks varem tellitud 15—17-istmelisele lennukile veel ühe samasuguse masina. Lennuk arendab kuni 250 klm. tunnikiirust ja on kolmemootoriline.

Alguses rohkem lennukeid ei osteta.

4000 kasti mune Argentiinasse

kavatseb saata proovisaadetisena „Eesti Munaeksport" ,kuna praegu käivad selle kohta läbirääkimised. Edaspidi avaneks võimalus saata sinna sarnaseid mitme tuhandekastilisi saadetisi iga nädal.

Kaubanduse läbimüük üle 400 milj. krooni aastas

Majandusloenduse andmetel ulatus põllumajanduse kogutoodang 1936./37. aastal 184,3 milj. kroonile. Tööstuses valmistatud kaupade koguväärtus oli 1937. aastal 140,2 milj. krooni ja kaubanduse läbimüük kokku 413,5 milj. krooni. Kaubanduslikust läbikäigust langeb väikemüügile 176,0 milj. krooni ehk 42,6%. Üldse oli kaubanduse alal tegevad 30.285 inimest, nimelt suurkaubanduses 3578 ja väikekaubanduses 23.677.

Korraldusi kristalltööstuse arendamiseks

Majandusministeerium võimaldab ettevõtetele, kes omatoodetud kristallklaasisaadusi välja veavad, välismaalist kristall- ning fajantskaupa 60%-lise tollialandusega sisse vedada. Sisseveo tingimused ja ulatus määratakse majandusministeeriumi poolt lähemalt.

Sepiku müük Tallinnas tõusis 50%

Riigi Viljasalve poolt alustatud aktsioon sepikuhinna alandamiseks ja täisnisu leiva turustamiseks on annud häid tulemusi. Hind on langenud kuni 32 s. kilo, kuna läbimüügid on Tallinnas tõusnud kuni 50%.

Peale sepikuturu korraldamise Tallinnas, kavatsetakse uurimise alla võtta provintsilinnade sepikuturg.

Väliskaubandus 1. veerandil aktiivne 1,4 milj. krooniga

K. a. esimese veerandi kohta käivad arvud väliskaubanduse suhtes näitavad, et k. a. on see mullusega võrreldes hulga soodsam. M. a. sama aja kohta käivad arvud näitavad 5,2 milj. kr. ulatuvat passiivsust, kuna k. a. on see 1,4 milj. krooniga aktiivne. Põllumajandussaaduste väljaveole osutatud tähelepanu ongi peamiselt põhjuseks väljaveo tõusuks ja ülekaaluks väliskaubanduse bilansis. Samuti näitavad suurenemist tselluloos, põlevkiviõli, vineeri ja mitme teise tööstussaaduste väljaveod.

Majandusläbirääkimised Rootsi ja Soomega

Vabariigi valitsuse otsusega 24. aprillist k. a., lähetatakse välisministeeriumi väliskaubandusosakonna dir. G. Meri ja majandusministeeriumi kaubandusosakonna dir. E. Uuemaa majanduslike läbirääkimiste pidamiseks Stokholmi ja Helsingi.

Põllumajanduse varustamine elektrienergiaga

Vab. Valitsus esitas Riigivolikogule a.-s. „Elektrikeskuse" seaduse, mille põhikapitali moodustamisest riik võtab osa vähemalt 50% ulatuses, kuna riigi eelarves on juba ette nähtud 500.000 kr. summa vastavaks otstarbeks. Loodava a.-s. aktsiatest on 80% nimelised, et võimaldada nende juhtimist otseselt huvitatud ringkondadele, s. o. tarbijaskonnale. Uue keskasutise loomine aitab tugevasti kaasa elektrivõrgu levitamisele maal. Tõhusaks abiliseks asjasthuvitatuile on ühtlasi juba kujunenud ETK poolt asutatud vastav Elektrifitseerimise büroo.

Autode arv Eestis suureneb jälle 1000 võrra

Majandusministeerium lubab k. a. importida umbes 1000 uut autot, millest kakskolmandikku oleks sõiduautod. Uued autod tulevad ainult 35 erifirmalt, et kindlustada kvaliteet kaupa, kuna muide on meil tarvitusel 170 erifirma sõidukit.

Teatavasti suurenes mootorsõidukite arv Eestis m. a. 1717 võrra.

Protestitud vekslite arv kasvas

Käesoleva aasta jaanuaris läks 4310 vekslit kokku 857.000 krooni väärtuses protesti. Võrreldes sama kuuga möödunud aastal, kasvas seega nii protestitud vekslite arv kui ka nende koguväärtus. 1938. aasta jaanuaris protestiti nimelt 3630 vekslit, kokku 588.000 krooni väärtuses.

Lisatulu hülgeküttimisest

Neil päevil saabusid Tallinna sadamasse mõned hülgeküttide mootorpaadid, kes küttisid Botnia lahes ja selle ümbruses. Suurema saagi osaliseks s. o. 200 hülgenahka ja 400 kg hülgerasva sai m.-p. „Linda" kolmeliikmeline meeskond, kes teenis umbes 1500 krooni mehe kohta kuu teenistusena. Teiste paatide meeskondade teenistus kõikus 500—1000 kr. mehe kohta.

Hinnanõrkus maailmaturul

Politiline ebakindlus avaldab kaubandustegevusele maailmaturgudel häirivat mõju. Tähelepanu väärib siiski asjaolu, et hinnad ei tõuse, nagu see iga tõeliku politilise kriisi puhkemisel harilikult aset leiab. Ostetakse enamasti vaid kõige vajalikuma tarvituse rahuldamiseks ja seepärast ei näita ka hinnad mingit kalduvust püsivale tõusule. Suhkruhinna tõusust järeldati küll üldist hinnatõusu, kuid nüüd on selgunud, et ka suhkruhinna tõus vaid ajutiseks kujuneda võib. Senist hinnatõusu seletatakse nimelt asjaoluga, et mitmeid suuremaid suhkrusaadetisi teel üle ookeani Euroopasse vahepeal mujale müüdi, mille tõttu tagavarad Euroopas vähenesid. Teraviljade, puuvilla ja kohvi hinnad on endiselt nõrgad. Ka nahaturg püsis viimasel ajal nõrgana, näidates vaid viimastel päevadel teatud väikest kalduvust paranemisele.

Kuivatatud kartulid söödaks ja toiduks

Viimastel aastatel levivad Saksamaal maal uued viisid kartulite kuivatamiseks söödaks ja samuti toiduks. Praegu töötab Saksamaal juba kokku 530 kartulikuivatamistehast ja seega on tekkimas uus suurtööstusharu. Kuivatustööstus tarvitab umbes 1,6 milj. tonni kartuleid aastas.

Kartul on Saksa tähtsamaks söödaning toiduaineks. Selle kasvupind on viimasel aastakümnel õige tugevasti kasvanud ja ulatub nüüd — arvestamata Austriat ning teisi viimasel ajal Saksamaaga liidetud maaalasid — umbes 3 milj. hektarile ehk umbes 15%-le põllumaa kogupindalast (meil on ca 7% põllumaa kogupindalast kartuli all). Kuna keskmine saak hektarilt ulatub 18—19 tonnile, tõuseb kartuli kogusaak Saksamaal üle 50 milj. tonnile. Kogusaagist langeb 6,4 milj. tonni seemnele, 13 milj. tonni toidule, 22,8 milj. tonni söödale ja 4,7 milj. tonni tööstuslikkudele otstarvetele.

Itaaliast eksporditakse juba märtsi alul värskeid kartuleid

Itaalia impordib põhjapoolsematest maadest (muude hulgas ka Eestist) seemnekartuleid. Teisalt esineb Itaalia värskete kartulte tähtsa eksportöörina. Lõuna-Itaalias ja Sitsiilias valmivad varajasemad sordid juba veebruari lõpul. Tähtsamateks eksportturgudeks on Inglise- ja Saksamaa. Möödunud aastal eksporditi Itaaliast Inglismaale 7437 tonni kartuleid, kuna kartulieksport Inglismaale on tugevasti kasvanud, sest 1937. aastal ulatus see kõigest 2930 tonnile. Üldse eksporditi Itaaliast 1938. aastal 142.954 tonni kartuleid.

New Yorgi maailmanäitus avamisel

New Yorgis peetav maailmanäitus avatakse 30. aprillil. Sellest näitusest võtab osa 62 riiki ja Ühendriikidest esineb umbes 1300 mitmesugust tööstust. Eesti sellest näitusest osa ei võta.

Välismaade ühistegevusest

INGLISMAA

Inglise Ühistegevuskool kavatseb õpetada filmi kaasabil oma õpilastele müügioskust. See film läheks maksma ligemale £ 1.000.— (kr. 18.500.—), ja selle valmistamiskulud kannavad ühiselt Inglise suuremad ühistegelised ettevõtted.

Vastavad komiteed on kaalunud filmi valmistamisküsimust kaunis põhjalikult ja leidnud, et filmi valmistamise suure kulu peale vaatamata on see väga kasulikuks õppevahendiks.

*

Yorki Ühing on sisustanud osa oma ruume haiglataoliselt, kus peale voodite on vastavad arstiteaduslikud aparaadid, nende seas ka kõrgustikupäikese-seade. Nn. „päikesetoas" võimaldatakse oma liikmetele päikeseravi poole hinna eest, võrreldes vaba praksisega arstide ja nende kabinettide tariifidega.

Suri 102 a. vanuses

Londonis suri 102 a. vanuses põline Londoni elanik ja ühtlasi ühistegelane W. H. Harris. Oma kõrge vanuse ta ütles olevat saavutanud just raskest tööst ja lihtsast toidust.

C. W. S. ostab sõbralikelt riigelt

C. W. S. direktor J. C. Arston vastas hiljuti Londoni koosolekul esitatud küsimusele: „Missuguseks kujuneb tulevikus C. W. S. ostu-müügipolitika agressor-riikidega?", et „meie oleme püüdnud viimaste kuude jooksul leida uusi varustajaid nende kaupade kohta, mis seni ostsime agressor-riikidelt ja kui boikoteeritakse teatud riike, siis ka nende firmasid."

Rootsi Tarvitajate Keskühingu (K. F.) depressiooni fond

Rootsi K. F. viimane eelarve sisaldab huvitava summana Rkr. 1.820.000, mis on läbi kantud reservina depressiooni fondi, mida kasutatakse võimaliku depressiooni tõrjumiseks Rootsis. Sellest summast on Rkr. 1.210.000 ette nähtud uue varustuse muretsemiseks, kuna Rkr. 810.000 ehituste otstarbeks.

Valitsus ei võta makse niisugustelt summadelt, kui need ära kasutatakse 6 a. jooksul.

Soome

S. O. K. ehitab.

S. O. K. juhatusele on esitatud kavandid uue administratiivhoone ja hotelli ehitamiseks Helsingisse, mille nimeks tuleb „Sokos". Märkimisväärne on, et linnavalitsus lubab ehitada kahe korra võrra kõrgema hoone kui ehitusmäärused seda ettenäevad.

Erakorraline vastutulek on tingitud asjaolust, et hotell valmib Olümpia mängude ajaks.

Poola

Poolas 400.000 ühistegelast.

Poola tarbijateühingute arv on suurenenud viimati 33% ja liikmeskond 12% võrra, olles nüüd vastavalt 1877 ühingut ja ligemalt 400.000 liiget.

Need on koondunud keskühingu „Spolem" ümber. Keskühing omandas hiljuti šokolaadi ja biskviiditehase, kuna nõudmine „Spolemi" toodete suhtes järjest kasvab. Uue tehase omandamisega „Spolem" kavatseb isegi hakata eksportima selle saadusi.

Ühistegevus rajab teed USA-s

Viimasel ajal on märgata, et ühistegelased kasutavad USA-s üha mõjuvamaid vahendeid kihutustöö tegemisel, eriti demokraatliku (president Roosevelti erakond) erakonna kaudu.

Ülikoolides, kirikutes, ühingutes ning igasugustel koosolekutel arutatakse muuseas ka ühistegelisi küsimusi.

Äsja pöörduti proua Roosevelti, USA presidendi abikaasa, poole küsimusega:

Kas Teie usute, et tarbijate ühingud kasutavad meetodeid, mis võiksid väikese sissetulekuga perekondadele parandada elutingimusi?

Pr. Roosevelt vastas:

„Minu arvates on tarbijate ühingud eriti suure väärtusega väikese sissetulekuga perekondadele, ja mida rohkem meie uurime oma maal ühistegelist liikumist, seda parem. Mõned inimesed suhtuvad piirduvalt teatud ühingute suhtes, kuid see on minu veene, et meie elame praegu ühistegelisel ajastul, mille arengut tuleb usaldada.

Kui meie ei taha kasulikud olla ainult endale, vaid ka kaasinimestele, siis peame lubama igasugust toetust ühistegelisele liikumisele."

Kursusest osavõtjad Kaberneemes.

Kaberneeme Kalameeste Ühisus sai Naisringi

Märtsikuul korraldas Kaberneeme Kalameeste Ühisus Kaberneeme algkooli ruumes 3-päevased tasuta toiduvalmistamise kursused ETK instruktori prl. Rebase juhtimisel. Huvi kursuse vastu osutus eriti elavaks ja kursuslasi kogunes üle 30 .kes innukas töös said asjalikke näpunäiteid ja juhatusi.

Üldiselt peab ütlema, et Kaberneeme Kalameeste Ühisus oma 15-aastase tegevuse juures on kasvanud üheks suurimaks ja elujõulisemaks organisatsiooniks kohapeal. Omades kinnisvara, laiendas ühing möödunud aastal ehitisi, et pakkuda võimalusi ka kultuurilisel alal teguisevatele ühingutele oma töö teostamiseks. Oma pika tegevusaja jooksul on ühing paljudes kalameeste päevaküsimustes olnud suunapidajak organiks, mis tõttu ühingu ümber on koondunud 10% elanikkonnast.

See elav huvi on jätkumas ka praegu ühingu tegevuse vastu, mistõttu kõik üritused võetakse soojalt elanikkonna poolt vastu. Müükide alal tegi ühing erakordse tõusu möödunud tegevusaastal, mil saavutati rekordmüük 15-a. tegevuse kestel, Kr. 34.000.—, eelmise aasta Kr. 24.000.— vastu. Samane huvi ja usaldus valitseb ka käesoleval aastal, mil müügid on tõusnud kuni 40% eelmise aasta sama aja müükide vastu.

Ühingut juhivad juhatuses põlised ühistegelased Jüri Läns (kes varsti võib pühitseda 15-a. tegevuse juubelit), Karl Aasa ja raamatupidajana-juhatusliikmena Voldemar Kuusmaa. Ärijuhiks on Aug. Põru.

Kursuse viimasel päeval toimus ka naisringi asutamine, millel naisringi ülesandeid ja tegevusvõimalusi hoogsas sõnavõtus selgitas prl. Rebas.

Koosoleku üksmeelsel otsusel moodustati naisring, valiti juhatus ja võeti vastu kevadsemestri tegevuskava. Juhatusse valiti: pr. L. Härmaste — esinaine, pr. P. Laansalu ja prl. L. Kaljula — esinaise abid, prl. H. Art — laekur ja kirjatoimetaja pr. M. Põru.

Revisjonikomisjoni kuuluvad: pr. V. Kuusmaa, pr. M. Läns ja prl. H. Klaamas.

Läbirääkimistel koostati ka kevadine tegevuskava, mille esimeseks sammuks oli 18. aprillil peetud loeng, kus kõneles talumajanduse nõuandja prl. M. Kauri. Ka sellest osavõtt oli väga elav ning jutlemine elavas mõttevahetuses kestis hilisööni.

Kaberneeme Kalameeste Ühisuse naisringi juhatus. Istuvad vasakult: pr. Laansalu — esinaise abi, pr. Härmaste — esinaine, P. Põru — kirjatoimetaja. Seisavad: prl. Art — laekur ja prl. Kaljula — esinaise abi.

10-tunnine piimaühingu koosolek Kuldres

Vahelduvad umbusalduse ja usalduse avaldamised.

Uue-Antsla Piimaühing pidas oma korralist aastakoosolekut Kuldre rahvamajas 25. aprillil s. a.

Osavõtjaid-liikmeid oli koos 133, peale selle veel arvukas hulk teisi — mitteliikmeid piimatoojaid. Koosolek algas kell 10 hommikul ja kestis peale paari lühikest vaheaega tervelt 10 tundi.

Koosolekut juhatas Johan Rohtla ja protokollis Karl Ristoja. Mõnede formaalsuste täitmisel asuti koosoleku ärevama küsimuse — Boose koorejaamas tekkinud või väljatuleku puudujäägi selgitamisele. Teatavasti esines nimetatud koorejaamas puudujääk mitmeid kuid, mille tekkimise põhjus on senini selgitamata sellel määral, et oleks võimalik kedagi juriidiliselt süüdistada. Ka peakoosolekul ligemale 4 tundi kestnud arutamise järele jäi see asi selgitamata.

Kuna juba enne koosolekut alanud juhatuse vastane meeleolu oli jõudnud haripunkti, tegi ühingu liige Laidvere ettepaneku, avaldada tervele juhatusele umbusaldust põhjusel, et ei ole selgeks tehtud Boose koorejaama puudujäägi tekkimise põhjust.

Ettepanek võeti vastu 70 häälega, mille järele juhatuse liige Richard Samarüütel teatas, et juhatus astub terves koosseisus ära.

Järgnevalt võeti vastu ühingu 1938. a. aruanne, mis tasakaalus kr. 88.416.51. Tulude-kulude arve on tasakaalus kr. 33.419.93, näidates ülejääki kr. 677.22. Ülejäägist määrati muu hulgas toetus Vastse-Antsla tuletõrjeühingule 200 kr. mootorpritsi ostmiseks.

1939. aasta eelarve võeti vastu tasakaalus kr. 35.500.—.

Ühingul oli aasta lõpuks 456 piimatoojat, nendest liikmeid 178. Aasta jooksul on vastu võetud piima üle kolme miljoni kg, kusjuures keskmiseks rasvaprotsendiks oli 3,59. Aasta keskmine või kg hind oli kr. 1.74 ja piima eest on liikmetele makstud aasta jooksul üle kahekümne miljoni sendi. Ühing töötab kolme koorejaamaga.

Valimistele asumisel selgus, et keegi ei ole nõus kandideerima uude juhatusse, mispärast peakoosolek üksmeelselt pöördus vana juhatuse poole ja palus oma ärevas meeleolus toimunud suurt eksisammu andeks ning palus kõiki seniseid juhatuse liikmeid — Juhan Lindsaar't, Richard Samarüütel'it ja Julius Tali't astuda tagasi juhatusse ja asuda uuesti loovale ja ülesehitavale tööle ühingu huvides, unustades kõik, mis juhtus äsjasel koosolekul.

Kuna see oli peakoosoleku ühine soov ja tahtmine, siis nõustuski vana juhatus esitatud ettepanekuga ja võttis endale endised juhatuse kohustused.

Ka piimaühingu juhatajale Voldemar Tiganik'ule umbusalduse avaldamine oli käegakatsutav, kuna nõuti tema vallandamist, kuid sama üksmeelselt sooviti ka tema allesjäämist ühingu teenistusse, nagu seda tehti juhatusega.

Revisjonikomisjoni valiti Osvald Kõiv, Aleksander Roopalu ja August Tuvikene. Proovikomisjonidesse valiti enamuses vanad liikmed tagasi.

Kuigi koosolek kestis kümme tundi, täis ägedaid vaielusi ja sõnavõtte, ometi oli lõppresultaat sama, mida oleks saavutatud üksmeelse ja aruka koosolekuga.

K—ild.

Karuse T. Ü. Vatla ühiskauplus pidas oma piirkonna koosolekut

22. aprillil Vatla rahvamajas rohkearvulise liikmeskonna osavõtul. Juhatasid J. Liivamägi ja J. Keller, protokollis A. Järv.

Karuse Tarvitajate Ühisuse tegevusest andis ülevaate ühingu üldärijuht A. Kutser, Vatla ühiskaupluse arenemist ja käesoleva aasta tegevuskava selgitas koosolekule ühiskaupluse juhataja H. Olbrei.

Nagu ettekannetest selgus, on tegevus olnud möödunud aastal edukas ja mitmekülgne ning on suutnud ümbruskonda täielikult teenida. Ka käesoleva aasta kolme kuuga on suutnud Vatla Ühiskauplus läbimüüke teostada ümmarguselt 5 miljoni sendi eest, loodetavasti tõuseb summa aasta lõpuks 20 miljoni sendile. Liikmete arv on käesoleval aastal suurenenud 25% võrra ning on lootusi aasta lõpuks 50% suurenemiseks.

Käesoleval aastal korraldab kaupluse nõukogu ühes naisringiga rea õppereise ETK-sse, õppekäike ja selgituskoosolekuid kaupluse piirkonnas, oskuskursusi, tööõhtuid, mitmesuguste masinate demonstratsioone jne. Raskemate kaupade vedu piirkonna kaugematesse osadesse teostatakse ühingu oma veoautoga, viies soovijaile kaupa koju kätte. Sügisel alustab moodsaima sisseseadega sortimispunkt tegevust, mis liikmetele kuni 50% odavama töötasuga vilja sorteerima hakkab. Sortimispunkti juure muretsetakse ka seemnevilja puhtimise aparaadid. Puhtimisained on ühiskaupluses müügil.

Kuna ümbruskonnas on suur puudus nais- ja meesrätsepatest, siis on lähemas tulevikus ka vastavate töökodade asutamine kavatsusel. Vajalisi ruume selleks hakatakse lähemal ajal juure ehitama.

Ühiskaupluse nõukogusse valiti härrad J. Keller, J. Kukk ja A. Korju, asemikeks härrad M. Nurming ja A. Nee.

Koosoleku lõppedes istuti kohvilauda, mille maitsekalt kattis 250 inimesele ühiskaupluse naisring. Ei puudunud ka vastav „kohvimuusika". Koosviibimisel kõneles A. Kutser, kes väitis, et ühistunne ja ühtekuuluvus ning ühistegevuse tähtsus on Vatla ühiskaupluse liikmeteperes kõrgelt hinnatavad ja see väärib täielikku tunnustust.

Pati valla Ühist. Kindlustuskassa

pidas hiljuti oma korralist aastapeakoosolekut. Päevakord sisaldas terve rea tähtsaid küsimusi, sellepärast oli liikmeid palju koos.

Aruanne, eelarve ja ülejäägi jaotuse kava kinnitati üksmeelselt. Kuna valdade piiride ühekordse korraldamise seadusega kassa nimi ja tegevuspiirkond muutusid, siis kohandati see uue valla — Saarde — nimetusele. Kassa on Eesti Ühist. Kindlustuskeskseltsi liige, kus edasikindlustust toimetatakse.

Pati valla kindlustusasutis on kogu valla kodanikkude julgeolu eest võidelnud edukalt ja õnnega 40 aastat, olles viimase kümne aasta jooksul 450 krooni kahjutasudeks välja maksnud. Samas lootuses peaks ta ka Saarde valla kodanikkude kaitseks valvel olema.

Möödukast kinnis- ja vallasvarade preemia maksust kaetakse valitsemis- ja ärikulud, ülejääk arvatakse tagavarakapitaliks, millest tuleõnnetuste kordadel kahjud tasutakse. Peale selle korraldatakse ehitusmaterjali ühisvedu, mis on suureks toeks kahjukannatajaile.

Kassa juhatusse kuuluvad kohalikud omavalitsuse ja kultuurelu energilisemad tegelased.

Soodustusega näitekunsti-kursusi maa seltsidele

Meie maa amatöörteater teeb suuri pingutusi mängutaseme tõstmiseks. Võime näha maal etendusi, mille mängu kohta võib öelda, et see on väga hea, kuid on ka kohti, kus etendust vaadates on silmil ja kõrval valus. Head on need kohad, kus asja võetakse südamega ja kus on korraldatud näitekunstikursusi. Et seltsid oskavad lugu pidada sellistest kursustest tõendab see, et nõudmine nende järele on suur. Talvisel töö hooajal on järjekord suur ja tuleb kaua oodata. Siis tarvitatakse erakordset kursust, mis aga oma hinnalt on teise võrra kallim. Töö ümberkorraldamise tõttu ja vastu tulles Maateatri Näitejuhtide Ühingu palvele, võimaldub E. Haridusliidul korraldada näitekunsti-kursusi väljaspool järjekorda järjekordsete kursuste tingimustel, mis on 50% odavam erakordsest kursusest, ajavahemikul 10. maist nelipühini ja 8. juunist jaanipäevani: kokku võimalik anda 7—8 kursust. Kõikidel neil seltsidel, kellede töökavas on näitekursused ja kus maa tööolud seda vähegi lubavad, tuleks tingimata püüda ära kasutada seda erakorralist soodustust näitekunsti-kursuste saamisel.

Soovist kursuse saamiseks tuleb teatada E. Haridusliitu, kas kirja teel või telefoniga — Tallinn, 452-64, kusjuures soovidega arvestatakse nende saabumise järjekorras.

Mõnda maanaistest

Üks prantsuse ajaleht on toonud viie maa — nimelt Prantsuse, Inglise, Saksa, Ameerika ja Jaapani maanaiste kohta mõningaid statistilisi andmeid, mis võiks huvitada meidki mõnel määral.

Nimelt märgitakse selles lehes, et Prantsusmaal abiellub igast 100 maanaisest 75, Inglismaal 52, Saksas 55, Ameerikas 61 ja Jaapanis 62.

Abielulahutuste suhtes maanaised näitavad suurt alalhoidlikkust, sest Prantsusmaal igast 30 sõlmitud abielust, Inglismaal igast 30-st abielust, Saksas igast 22-st, Ameerikas igast 8-st ja Jaapanis igast 1300 abielust lahutub ainult 1 paar.

Prantsusmaal on igast 100-st naisest palgalises töös 37, Inglismaal 30, Saksas 35, Ameerikas 22 ja Jaapanis 35 maanaist.

Auto omavad Prantsusmaal 1 maanaine 250-st, Saksas 1 igast 1000-st, Inglismaal 1 igast 220-st, Ameerikas 1 igast 80-st ja Jaapanis 1 igast 10.000-st.

Lõpuks märgitakse veel, et prantslanna sööb kõige rohkem leiba, mida jaapanitar ei sööb.

Inglanna joob rohkem teed kui jaapanitar, aga Saksa maanaine joob jälle rohkem õlut kui teised maanaised.

Ameerika naised kulutavad kõige rohkem raha oma noorusliku ilu säilitamiseks ja käivad ka paremini riides. Jaapanis seevastu sünnitab maanaine kõige enam lapsi, kuid Ameerikas sõlmitakse jälle abielusid kõige enam.

Hiina

Hiina nimi on praegu iga päev lehtedes, kuid selle maa suure kauguse pärast teame me vähe Hiinamaast kui niisugusest.

Huvitav on märkida, et Hiina nimi hiina keeli kirjutatakse „Ta tsung hua min kuo". Hiinas oli kirjutuskunst juba siis tuttav, kui Euroopas valitses veel kiviaeg. Kirjutamiseks kasutavad hiinlased tervelt 200.000 kirjamärki.

Tapaloomade- ja lihaturg

Neljapäeval, 27. aprillil.

Põllutöökoja Tallinna alatisel elustapaloomade- ja lihaturul kujunes käesoleval nädalal veiste pakkumine üle ootuste suureks, seda peamiselt Saaremaa veiste arvel, kust neid nüüd laevaliinide avamise järele rohkel arvul müügile tuleb. Nõudmine pakkumisest tublisti nõrgem, millest tingituna ka veiste hind on tublisti nõrgenenud käesoleva nädala jooksul. Nii maksid:

Suured pullid 60—62 sendi piires ja väiksemad nõrgemad pullid 58—60 sendi piires tapakaalu kilo. Sama hinda maksid ka keskmised ja rammusad mullikad. Eluskaalu järele maksid pullid 27—32 sendi piires kilo.

Nuumatud lehmad 64—68 sendi, rammusad 58—63 sendi, keskmised 52—56 sendi ja lahjad 49 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaaluga 18—24—32—34 sendi piires kilo.

Vasikate pakkumine keskmine. Nõudmine samuti keskmine. Hind tundub möödunud nädalast pisut paremana. Tapetud vasikad ühes naha ja pudemetega maksid 38—60 sendi piires kilo. Eluskaaluga 26—42 sendi piires kilo.

Sigade pakkumine-nõudmine keskmine. Tapetud sead ühes pea-jalgadega maksid 73—78 sendi piires kilo.

Kartulihinnad

Kartulite hindade noteerimise komisjoni koosolekul 24. aprillil 1939. a. noteeriti:

1. Söögikartul:		
raudteejaamades	Kr.	3.20—3.40 kv.
Viru rannas ...	„	3.50—3.75 kv.
Lääne rannas ...	„	3.00 kv.
2. Seemnekartul ..	„	3.50—4.50 kv.

Tendents püsiv.

Piimahinnad Tallinnas

24. aprillil noteeriti Tallinna kohta piima hinnad järgmiselt:

I valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 11 senti liiter ja müügil piimatööstustele 10 senti liiter; II valiku rõõskpiim müügil piimakauplustele 9 senti liiter ja müügil piimatööstustele 8 senti liiter.

Piima pakkumine suur ja osa piima jääb talupidajail üle.

Väljaandja: **Eesti Ühistegeline Liit**
Vastutav peatoimetaja **Jakob Mõttus.**
Eesti Ühistrükikoda Tallinnas, 1939

NSU

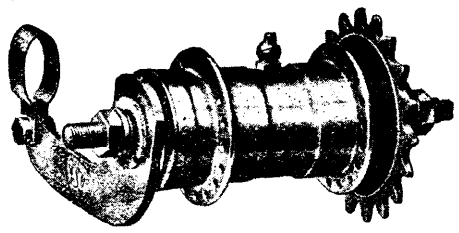

NSU jalgratta vabajooksu rummud

on parimad maailmas ja kergema käiguga

Müügil ühiskauplusis

Suurmüük ETK-s

Aktsiaselts

Tallinna Liimi- ja Kunstväetise Tehas

Tallinnas, Kadaka tee, tel. 435-31. Telegrammid: Liim, Tallinn

Müük suurel arvul:

kondijahu

põllurammuks fosforhapet P_2O_5 — 28,4%, lämmastikku N — 2,7%. Loomatoiduks fosforhappe lupja P_5O_2 — 34,7% ei sisalda mürgiseid aineid.

Kondipuru kanakasvatajaile!

Müük ühinguile ETK-s.

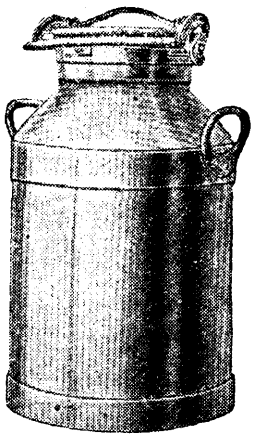

NÕUDKE UUS

Uus MILKA piimaveokanne,

MILKA

sest „Uus Milka" kannud on Eesti ja Taani põllumeest mitu iga teeninud ja teenib veel kaua, kuna „Uus Milka" on nüüd veel paremast materjalist ja igavene.

Saadaval kõikjalt.

Ühingutele müük ETK-s.

Lasksime turule

uut-tüüpi anoodpatarei

120 volti hinnaga kr. 7.50, millel meie garantii

„URANIA"

Müügil ETK kaudu ühiskauplusis üle maa

Parim külmalt ise vulkaniseeriv

kummiliim

Müük ühiskauplustele ETK-s.

Kasti- ja puukiutööstus „STANDARD"

Tallinn, Siimoni t. nr. 1.

Kõnetraat 314-19.

Valmistame soodsate hindadega igasuguseid pakk-kaste sise- ja välisturu tarbeks. Eriala eksportkastid: õuna-, kartuli-, jõhvika- ja munakastid. Viimased valmistame soovikohaselt nõutavate trükitekstidega.

Käru Ühispank

Äriseis 31. detsembril 1938. a.

Aktiva		Passiva	
Kassa	5.052.69	Osakapital	15.940.—
Hoiuarved teistes as.	20.656.09	Muud kapitalid	5.404.02
Väärtpaberid	1.546.37	Hoiusummad	96.049.44
Diskonteeritud vekslid	94.248.—	Riiklikud laenud Pikal. Pank	350.—
Riiklikud laenud	350.—	Korrespondendid	73.20
Korrespondendid	1.156.54	Tuleva aasta tulud	1.542.01
Vallasvara	1.734.30	Muud passivad	5.130.45
Tuleva aasta kulud	108.46	Puhaskasu	1.235.30
Muud aktivad	871.67		
	Kr. 125.724.42		Kr. 125.724.42

Varstu Ühispanga

AKTIVA — äriseis 31. detsembril 1938. a. — PASSIVA

Kassa	8.472.26	Äriosakapital	13.862.75
Hoiuarved	8.316.55	Tagavarakapital	2.704.55
Väärtpaberid	1.551.11	Erikapital	720.—
Diskonteeritud vekslid	66.065.—	Amortisatsioonikapital	253.56
Riiklikud laenud	1.982.—	Hoiusummad	60.963.33
Korrespondendid	1.050.58	Riiklikud laenud	2.206.89
Garantii deebitorid	500.—	Korrespondendid	3.706.80
Vallasvara	838.70	Väljaantud garantiid	500.—
Kinnisvara	903.75	Tuleva aasta tulud	768.76
Muud aktivad	110.24	Muud passivad	2.777.75
		Puhaskasu	1.325.80
	89.790.19		89.790.19

KULUD — Kulude ja tulude arve. — TULUD

Valitsemis- ja ärikulud	2.443.31	Saadud %%, komisjon ja porto	6.108.54
Makstud %%, komisj. ja porto	2.280.90	Mitmesugused tulud	150.91
Kinnisvara kasutamise kulud	14.08		
Mitmesugused kulud	195.36		
Puhaskasu	1.325.80		
	6.259.45		6.259.45

Ü/P.P. ärnu Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse

arveteseis 31. märtsil 1939.

AKTIVA		PASSIVA	
Kassa ja hoiuarved	316.128.83	Osa- ja tagavarakapital	212.169.81
Väärtpaberid ja väärtused	166.506.48	Amortisatsioonikapital	11.383.61
Diskonteeritud vekslid	580.023.90	Hoiusummad	245.624.73
Tähtajalised laenud	810.241.73	Riiklikud laenud	25.385.33
Riiklikud laenud	25.285.32	Korrespondendid	26.830.23
Konto-korrent laenud	387.370.87	Väljaantud garantiid	9.978.—
Korrespondendid	46.270.90	Tulud	66.527.74
Garantii deebitorid	9.978.—	Muud passivad	50.389.64
Vallasvara	15.032.76		
Kinnisvara	70.000.—		
Kulud	13.089.37		
Muud aktivad	8.360.93		
	Kokku 2.448.289.09		Kokku 2.448.289.09

Raasiku ühispanga

AKTIVA — äriseis 31. detsembril 1938. a. — PASSIVA

Kassa	9.846.07	Osakapital	21.320.18
Hoiuarved	4.258.—	Tagavarakapitalid	5.477.02
Väärtpaberid	1.914.98	Amortisatsioonikapital	1.476.20
Diskonteeritud vekslid	110.427.50	Hoiusummad	95.201.69
Tähtajalised laenud	4.973.24	Riiklikud laenud	3.524.05
Riiklikud laenud	1.458.—	Tuleva aasta tulud	1.878.09
Vallasvara	2.372.95	Muud passivad	4.613.82
Üleminevad summad	80.—	1938. a. puhaskasu	1.839.69
	135.330.74		135.330.74

KULUD — 1938. a. kulude ja tulude aruanne. — TULUD

Valitsemis- ja ärikulud	3.745.19	Saadud %%, komisjon ja porto	10.125.18
Makstud %%, komisj. ja porto	3.544.04	Mitmesugused tulud	1.037.12
Mitmesugused kulud	2.033.38		
Puhaskasu	1.839.69		
	11.162.30		11.162.30

Tallinna Keskvangimaja ametkonna tarvitajate ühing

Aktiva — Äriseis 31. detsembril 1938. a. — Passiva

Raha kassas	390.80	Osakapital	561.83
Jooksev arve pangas	100.05	Tagavarakapital	1.087.68
Ettemaks ETK-le	229.88	Amortisatsioonikap.	570.19
Osamaks ETK-s	250.—	Kaubamuretsejad	1.533.95
Osamaks EUL-s	14.—	Komitendid	65.—
Kaubad	1.420.—	Maksmata kulud	56.25
Vallasvara	1.031.53	Mitmed arved	1.005.36
Kaubavõlgnikud	1.248.68	1938. a. puhaskasu	190.08
Komisjonikaubad	65.—		
Ettetehtud kulud	320.—		
Bilanss	Kr. 5.070.34	Bilanss	Kr. 5.070.34

Kulud — 1938. a. kulude ja tulude arve — Tulud

Maksud	327.30	Tulu kauba müügist	5.391.94
Intressid	130.03	Intressid ja osakasud	345.47
Teenistustasud	3.195.27	Muud tulud	5.—
Ruumide ja vallasvara kasut.	1.139.93		
Ärikulud	599.58		
Kahjusse kantud nõudmised	59.99		
Muud kulud	100.23		
1938. a. puhaskasu	190.08		
	Kr. 5.742.41		Kr. 5.742.41

jalgrattad

● LUX ● OLYMPIA
● ETEKA ● ORIGINAL

1939. a. hooaja trumbid

Tugevad ja luksusliku välimusega, mis ületavad ka kõige nõudlikuma ostja soovid ● Hinnalt kõigile vastuvõetavad ● Asjahuvilistele kataloogid

Müügil tarvitajate- ja majandusühinguis
Müügiladu Tallinnas, Narva mnt. nr. 19

Ootamatult surma läbi lahkunud kauaaegset, kohusetruud äriteenijat ja sõpra

ADO JAANI p. LOTT'i

(Sünd. 30. märtsil 1885. a.)
(Surnud 26. aprillil 1939. a.)

mälestavad leinas

Võhma Majanduse Ühisuse nõukogu, juhatus, revisjonikomisjon ja kaasteenijad

Ühistegelik Kindlustusselts „EEKS-MAJA"

Äriseis 31. detsembril 1938. a.

AKTIVA		PASSIVA	
Kassa	5.476.87	Osakapital	67.000.—
Hoiuarved	154.968.43	Tagavarakapital	31.685.94
Väärtpaberid	158.180.87	Erikapital	27.000.—
Hüpoteegid	162.150.—	Amortisatsioonikapitalid	49.577.79
Laenud elukindlustuspoliiside pantimisel	50.307.—	Preemiatagavarad omal arvel	357.475.91
Ajatatud preemiad	59.932.87	Elukindlustuse preemiatagavara	383.649.92
Kinnisvara	289.010.—	Kahjukattetagavarad	44.839.78
Kindlustusasutised	65.642.40	Elukindlustusvõtjate dividenditagavara	7.516.96
Deebitorid	87.916.94	Kindlustusasutised	74.171.58
Vallasvara	56.764.19	Kreeditorid	16.196.63
Muud aktivad	133.273.68	Tempelmaks	3.452.67
		Muud passivad	150.600.09
		Puhaskasu	10.455.98
	1.223.623.25		1.223.623.25

Kulude-tulude aruanne 1938. a. kohta

KULUD	Elukindlustusharu	Muud harud	Kokku	TULUD	Elukindlustusharu	Muud harud	Kokku
Valitsemis- ja ärikulud	35.343.53	115.564.28	150.907.81	Preemiad, poliisimaksud ja porto otsekindlustusvõtjailt	172.329.81	467.664.38	639.994.19
Maksud	855.60	37.022.01	37.877.61	Preemiad edasikindlustusvõtjailt	—	126.966.51	126.966.51
Kahjutasud (välja arvatud elukindlustusharu)	—	238.538.66	238.538.66	Komisjonid edasikindlustusandjailt	1.771.77	57.955.36	59.727.13
Väljamaksud elukindlustusharus	33.841.92	—	33.841.92	Saadud kahjutasud	12.354.71	124.809.45	137.164.16
Hanke- ja inkassokulud otsekindlustuse alal	24.634.86	83.458.72	108.093.58	Preemiatagavarad	185.617.56	332.986.27	518.603.83
Komisjonid edasikindlustuste alal	—	36.591.22	36.591.22	Kahjukattetagavarade vähenemine	232.47	798.11	1.030.58
Edasikindlustuspreemiad	37.892.38	214.830.37	252.722.75	Kinnisvara kasutamine	—	19.580.—	19.580.—
Preemiatagavarad	247.774.58	357.475.91	605.250.49	Saadud protsendid	19.980.93	10.183.60	30.164.53
Arvatud elukindlustusvõtjate dividenditagavarasse	4.865.33	—	4.865.33	Kursikasud	100.—	127.02	227.02
Kinnisvara kasutamine	—	21.352.20	21.352.20	Sissetulekud eelmiste aastate mahakirjutuste arvel	72.01	96.74	168.75
Mahakirjutused	2.046.69	27.034.85	29.081.54	Muud mitmesugused tulud	1.438.74	9.409.88	10.848.62
Kursikahjud	—	16.63	16.63				
Muud kulud	6.643.11	8.236.49	14.879.60				
Puhaskasu	—	10.455.98	10.455.98				
	393.898.—	1.150.577.32	1.544.475.32		393 898.—	1.150.577.32	1.544.475.32

Puhaskasu jaotus: tagavarakapitali — Kr. 2.565.98, osakasuks — Kr. 5.260.— ja juhatuse käsutusse — Kr. 2.630.—.

TALLINNA JUUDI ÜHISPANK

äriseis 31. detsembril 1938

Aktiva		Passiva	
Kassa	35.974.39	Osakapital	201.358.—
Hoiuarved	83.129.73	Tagavarakapital	18.761.—
Väärtpaberid	28.846.06	Amortisatsioonikapital	8.189.98
Väärtused	8.790.21	Hoiusummad	577.470.03
Diskonteeritud vekslid	613.928.47	Vekslite rediskont	166.502.43
Tähtajalised laenud	3.477.—	Võlad teistes kred. asutustes	43.—
Kontokorrent laenud	196.495.54	Korrespondendid	26.213.39
Korrespondendid	51.820.13	Garantiid	94.718.—
Garantiide debitorid	94.718.—	Tuleva aasta tulud	8.876.58
Vallasvara	10.735.14	Muud passivad	15.125.70
Tuleva aasta kulud	2.561.15	Puhaskasu	16.149.42
Muud aktivad	2.931.71		
	1.133.407.53		1.133.407.53

Piima-kannud

ROTHO EXTRA

ROTHO-EXTRA

Tervishoidliselt eeskujulik
Tugev ja hävinematu
Pikim iga
Hääduselt ületamatu

ROTHO-EXTRA

eksporteerib üksi enam kui teised Saksamaa vabrikud kokku